

GRANT THORNTONS VÅDRAPPORT 2021

Så mår den privata vård- och omsorgssektorn i Sverige

Innehållsförteckning

Sektioner

1. Inledning och sammanfattning	<u>3</u>
2. Huvudutmaningar, fördjupning och politiska risker	<u>7</u>
3. Privata vård- och omsorgssektorn i Sverige	<u>27</u>
4. Utveckling per underbransch	<u>33</u>
5. De största aktörerna inom vård- och omsorgssektorn	<u>39</u>
6. Värderings- och transaktionslandskapet	<u>41</u>

Appendix

A. Metodologi	<u>44</u>
B. Grant Thorntons klassificering utifrån SNI-kodsystemet	<u>45</u>
C. Källförteckning	<u>46</u>

SEKTION 1

Introduktion och sammanfattning

Introduktion till vårdrapporten 2021

För elfte året har vi nöjet att presentera Grant Thorntons studie av utvecklingen inom den privata vård- och omsorgssektorn i Sverige. Vård- och omsorgsbranschen tillhör en av Grant Thorntons prioriterade branschsatser.

Vår studie baseras på finansiell årsredovisningsinformation, publicerade studier, utredningar inom området och vår egen bransch erfarenhet från att arbeta med förvärvs- och strategirådgivning inom privat vård och omsorg. Vi har även genomfört samtal med personer som verkar, forskar, analyserar och fattar beslut inom den privata vård- och omsorgssektorn.

Studiens främsta syfte är att regelbundet mäta och redovisa de svenska privata bolagens utveckling inom vård- och omsorgsmarknaden, främst ur ett finansiellt perspektiv. Vi vill även belysa de huvudutmaningar som svensk vård och omsorg står inför och genomföra fördjupningar inom olika områden som är aktuella och viktiga för att klara framtidens vård och omsorg med bibehållen eller ökad kvalitet.

Årets studie visar att tillväxten för privat vård och omsorg i Sverige har påverkats kraftigt av pandemin och de underliggande utmaningarna för vård- och omsorgssektorn har under 2020 blivit än tydligare. Den totala omsättningen för sektorn minskade under 2020 med SEK 2,8 mdr, motsvarande 2,0% jämfört med 2019, vilket är det första minskningen sedan 2011. Lönsamheten är stabil på 7,0%, vilket innebär att marginalen för första gången sedan 2016 inte sjunker. Den bibehållna lönsamheten, trots sjunkande omsättning, antas främst vara förklarad av statliga pandemistöd. Lönsamheten är fortsatt påverkad av de stora investeringarna som görs inom digitala lösningar. Justerat för dessa effekter uppgår lönsamheten till ca 7,8% i årets studie.

Mats Fagerlund

Head of Advisory
Partner, Advisory
+46 8 563 070 71
mats.fagerlund@se.gt.com

Emelie Kagart

Branschexpert Vård & Omsorg
Senior Manager, Advisory
+46 8 524 673 48
emelie.kagart@se.gt.com

Sammanfattning och slutsatser (1/2)

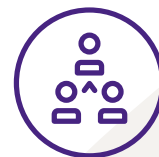
Omsättningstillväxten minskar. Den totala omsättningen för privat vård och omsorg i Sverige minskade under 2020 med 2,8 mdr eller 2,0% jämfört med 2019. Den sjunkande omsättningstillväxten är främst drivet av minskad efterfrågan på specialistvård och tandvård under pandemin, där en stor del av den icke-akuta vården har skjutits upp. Minskningen är även relaterad till äldreomsorgen där människor i lägre utsträckning sökt biståndsbeslut med rädsla för smittspridning och/eller inskränkande restriktioner.

Inköpen ökar svagt. Enligt SCB ökade regionernas inköp av hälso- och sjukvård från privata aktörer under med 2,3% under 2020 (8,1% 2019). Motsvarande inköp från kommuner av vård- och omsorgstjänster ökade med 1,5% 2020 (1,9% 2019). För regionernas köp noteras den största nedgången inom tandvård samt specialiserad somatiskt vård. För kommunerna har köp från privata aktörer legat relativt i linje med föregående års utfall. Högst tillväxt noteras dock i köp av insatser enligt LSS.

Stabil lönsamhet i sektorn som helhet. Lönsamheten uppgår till 7,0% och är stabil i förhållande till föregående år för sektorn som helhet. Den bibehållna lönsamheten är sannolikt förklarad av statliga pandemistöd. Lönsamheten är fortsatt påverkad av de stora investeringarna som görs inom digitala lösningar. Rensat för de stora nätläkarbolagen uppgår EBIT-marginalen till 8,0% 2020, att jämföra med motsvarande 7,7% 2019.

Omfattande vårdköer och försämrad tillgänglighet.

Tillgängligheten var en utmaning redan innan pandemin, men det är nu fler som väntar på vård och fler som har väntat länge, särskilt till insatser inom den specialiserade vården. Den negativa utvecklingen har fortsatt under 2021 och vårdköerna är långa till följd av att den planerade vården fått stå tillbaka för att frigöra resurser till den akuta och covid-relaterade sjukvården. Tillgängligheten inom psykiatri/BUP visar en kraftig negativ utveckling, samtidigt som omorganisationer och styrningsförändringar inom BUP rapporteras om i flertalet regioner. Sannolikt kommer det krävas omfattande förändringar, såväl organisatoriskt såsom inom ramen för styrning och mätning av BUP, för att vända den negativa trenden.

Inom primärvård och äldreomsorg har tillgängligheten istället förbättrats under året, främst drivet av den sjunkande efterfrågan under pandemin.

Kompetensbristen fortsätter att vara en stor utmaning. Pandemin har inneburit stora påfrestningar för vårdpersonal och allt fler uppger att de överväger att lämna vården. Behovet av satsningar för att behålla medarbetare har kanske aldrig varit större än nu. Under 2020 har ansökningar till vårdrelaterade utbildningar ökat väsentligt. Ansökningar till sjuksköterskeprogrammet ökade t.ex. med 34%. Trots en ökad andel sökande är högskolornas kapacitet fortsatt en utmaning och antalet intagna ökar i väsentligt lägre takt än antalet ansökningar.

Sammanfattning och slutsatser (2/2)

Den svenska vård och omsorgen fortsätter att lida av ineffektivitet och låg produktivitet.

I spåren av pandemin förväntas statens finanser vara kraftigt försämrade. Samtidigt rapporteras det om långa vårdköer och en vårdsuld som primärt de mindre regionerna kommer ha svårt att hantera. Årets starka resultat för regioner och kommuner riskerar att skapa förväntningar som man inte har möjlighet att uppfylla på längre sikt. För samtidigt som överskotten i regionerna och kommunerna är höga till följd av de pandemirelaterade stöden fortsätter den svenska vård och omsorgen att lida av ineffektivitet och låg produktivitet.

Större satsningar bör läggas på resurseffektivisering och för att uppnå en effektivare vård samtidigt som det är av yttersta vikt att se över de utmaningar som ligger i att behålla befintlig samt rekrytera ny personal. Vidare är det fortsatt viktigt att resurser allokeras till utveckling av nya effektivare arbetsmetoder genom att dra nytta av anställdas kompetens och den digitala utvecklingen.

Psykisk ohälsa är ett fortsatt ökande problem bland ungdomar

samtligt som väntetiderna för behandling är långa. Pandemin förväntas utsätta sektorn för ännu högre tryck och behovet av minskade väntetider och ökad effektivisering är akuta. SKR rapporterar att trycket på BUP har ökat med 11 % mellan 2017 och 2020 samtidigt som vårdköerna är fortsatt långa och regionernas genomsnittliga måluppfyllelsegrad för ett första besök minskar. Däremot noteras att antalet fördjupade utredningar och behandlingar inom BUP har ökat under pandemin.

Utvecklingen av digitala lösningar fortsätter att accelerera. Under 2020 genomfördes ca 2,3m digitala vårdkontakter till privata vårdbolag, vilket motsvarar en ökning med drygt 100% jämfört med året innan. I mars 2020 ökade antalet digitala vårdkontakter med 77% i jämförelse med föregående månad, vilket tydligt sammanfaller med pandemins intåg i Sverige och Folkhälsomyndighetens rekommendation om att inte söka vård om det inte är absolut nödvändigt. De digitala vårdgivarna har haft en viktig roll för att bibehålla tillgängligheten under pandemin.

Även den digitala utvecklingen inom traditionella primärvårds-mottagningar och specialistvården accelererat snabbt. Under 2020 och 2021 har samtliga regioner utvecklat eller upphandlat någon typ av digital plattform för att kunna erbjuda digitala vårdkontakter inom primärvården. Under pandemin har även 76% av kommunerna implementerat digital natttillsyn inom hemtjänsten.

Vinster i välfärden spås lägga sig högt upp på den politiska agendan.

Frågan kring vinster i välfärden har sedan januariöverenskommelsen haft mindre utrymme i den politiska debatten, men frågan har på senare tid aktualiserats främst vad gäller skolan, men även hårdare tongångar hörs mot privatisering inom vård och omsorg under pandemin och sedan januariöverenskommelsen fallit. Historiskt vet vi att politiker under valår tenderar att lyfta fram traditionell idépolitik, vilket sannolikt innebär ökat fokus på vinster i välfärden under 2022. Detta bekräftades även på S-kongressen då Magdalena Andersson lyfte restriktioner mot vinster i välfärden som en högt prioriterad fråga för S inför kommande val.

SEKTION 2

Huvudutmaningar, fördjupning och politiska risker

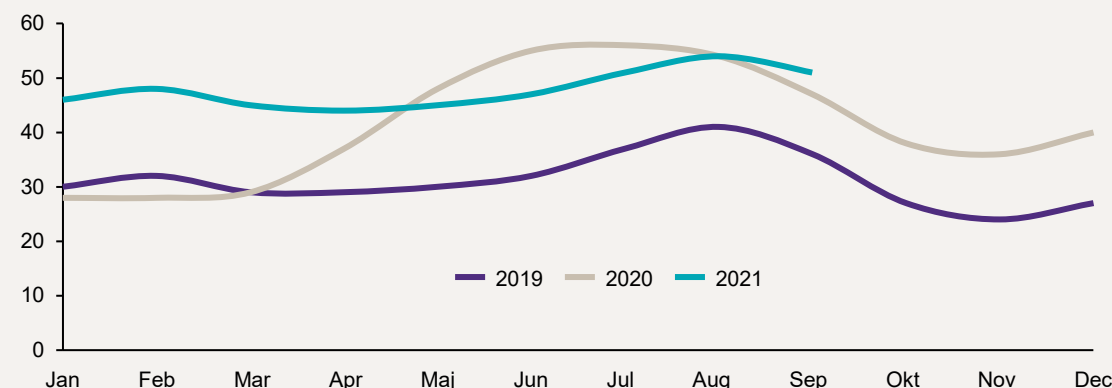
Tung belastning på sjukvården under pandemin med ändå rimligt bibehållen kvalitet och väntetider, där dock uppskjuten vård och färre vårdkontakter oroar

- 2020 var året då Sverige och hela världen drabbades av en pandemi som kom att påverka våra liv under lång tid. Samtidigt som pandemin fortsatt finns kvar i samhället visar SKRs hälsorapport att sjukvården har kunnat hantera en snabb omställning och att kvalitén för vård samt väntetider kunnat hållas på en rimlig nivå. En förklaring till den oförändrade kvalitén är ett lägre tryck på den planerade specialistsjukvården har resulterat i bättre möjligheter att hantera det extrema tryck som varit inom akutsjukvården samt de nya frågeställningar som behövs hanteras. Människor har, med undantag för covid-relaterad vård, sökt vård i mindre utsträckning än tidigare, både av rädsla för smittspridning samt ur en solidarisk synvinkel för att minska belastningen på sjukvården. Vidare lyfts minskad interaktion i samhället samt inställda icke-akuta operationer som bidragande faktorer till minskad belastning på övrig sjukvård.
- Tillgängligheten var en utmaning redan innan pandemin, men det är nu fler som väntar på vård och fler som har väntat länge, särskilt till insatser inom den specialiserade vården. I september 2021 hade 51% av patienterna väntat mer än vårdgarantins 90 dagar på operation, vilket kan jämföras med 36% i september 2019 och 37% september 2018.
- Enligt Vård- och omsorgsanalys har nära 40% av befolkningen antingen avstått från eller väntat längre med att söka vård under pandemin. Ca 77% svarar att oviljan att belasta vården påverkat sökbeteendet medan ca 15% svarar att vården har ställts in, senarelagts eller nekats på grund av pandemin. Vidare uppger ca 17% av de tillfrågade att det har varit svårt att få kontakt med vården och ca 7% uppger att de upplever ett försämrat tillstånd på grund av utebliven vård. Utöver det uppger ca 58% av de som undvikit att söka vård alternativt påverkats av vårdens ransoneringar att vårdbehovet kvarstår. Vidare visar

undersökningen att risken för smittspridning har lett till ökad användning av digitala vårdkontakter.

- Det mesta pekar på att belastningen på sjukvården kommer att fortsatt öka, dels när risken för smittspridning inte påverkar samhällets vilja att söka vård och dels när vårdskulden från den inställda vården under pandemin ska hanteras parallellt. Vidare lyfts oro för att nya och tyngre vårdbehov, som till exempel ”post Corona” samt att sjukdomsförlopp är längre gångna, ytterligare försvårar förutsättningarna framåt för sjukvården. Vid senare diagnostisering minskar möjlighet till tillfrisknad för individer som under normala omständigheter skulle sökt vård tidigare. Som ett exempel lyfts cancerdiagnoser som minskat med 6,4% 2020 jämfört med 2019 och där minskningen av diagnoserna kan ses som en direkt effekt av utebliven vård.

Andel patienter som väntat längre än vårdgarantin för operation/åtgärd (%)

Samverkan och samordning är viktiga byggstenar för att bemöta vårdskulden efter pandemin, men ojämlik vård är en risk som måste bemötas

- I spåren av pandemin förväntas statens finanser vara kraftigt försämrade. Samtidigt rapporteras det om långa vårdköer och en vårdskuld som primärt de mindre regionerna kommer ha svårt att hantera. Exempelvis rapporterar Region Norrbotten om runt 4 000 operationer som har skjutits upp och regionen bedömer att det kommer kosta en halv miljard kronor för att hantera kön. Om inte extra resurser köps in kan det ta så lång tid som fyra år för att få bukt med den nuvarande kön rapporterar regionen.
- För att hantera vårdskulden behöver resursutnyttjandet och effektiviteten i regionerna öka. I dagsläget finns stora regionala skillnader i produktiviteten inom olika länssjukhus och enligt organisationen Forum för Health Policy förklaras detta bland annat av hur sjukhusen organiseras snarare än huruvida de har goda resurser eller inte.
- Faktorer som kan bidra till ökad effektivitet för regionerna spås vara digitalisering men även en ökad samverkan mellan sjukhusen där de mindre effektiva sjukhusen kan lära sig av de mer effektiva. Samverkan inom vården är något som tidigare rapporterats som bristfällig men som enligt Socialstyrelsen tillsammans med digitaliseringsutvecklingen har ökat under pandemin. Bland annat har pandemin bidragit till ökad samverkan mellan kommuner och regioner i frågor kring vaccination, skyddsutrustning samt smittspårning. Socialstyrelsen menar att de relationer som byggts kan ligga till grund för en ökad samverkan framgent.
- Vidare lyfter aktörer på marknaden ett ökat statligt ansvar med nationell samordning som en viktig förutsättning för att minska vårdskulden på ett jämnt sätt över landet. Det är fortfarande inte säkerställt hur omfattande vårdskulden är efter pandemin och Sveriges läkarförbund menar att det krävs statligt ansvar för att kunna hantera vårdskulden effektivt och att Socialstyrelsen bör få samordningsansvar för vårdköerna och för en nationell väntelista.
- Det blir centralt att säkerställa prioriteringsordningen när det uppdämda vårdbehovet ska behandlas. Den demografiska utvecklingen med en större andel äldre i befolkningen i kombination ansträngd ekonomi antas leda till utmaningar gällande prioriteringar i vården framgent. Vård- och omsorgsanalys konstaterar bland annat att bristande underlag gör det svårt både på statlig och regional nivå att styra resurserna dit behovet är som störst. Vidare rekommenderas att regeringen bör verka för att stärka förutsättningarna att följa behov och behovstäckning i olika sjukdomsgrupper som sedan kan utgöra viktigt underlag vid analys av var behovet av statliga insatser är som störst.
- En enkätundersökning från Sveriges Radio visar att över 75% av regionerna planerar att köpa in vårdtjänster för att möta vårdköerna. Signaler från den privata specialistvården indikerar samtidigt att upphandling, för att med gemensam kraft hantera vårdköerna, går långsamt i flertalet regioner. Vårdföretagarna menar att de privata aktörerna kan vara en viktig del av att hantera vårdskulden. Exempelvis har det oberoende analysföretaget Sirona utfört en kostnadsanalys gällande höftoperationer och operationer av gråstarr som påvisar att i ett scenario där regionerna utnyttjar de privata vårdgivarnas fulla kapacitet skulle de inte bara kunna få bort vårdskulden snabbare utan dessutom få mer vård för pengarna än om operationerna skulle utföras på regionernas egna sjukhus. Gällande höftproteser så kan uppemot 50% fler patienter opereras hos de privata vårdbolagen för samma kostnad som hos regionernas egna sjukhus. För gråstarr var den beräknade produktivitetshöjningen ännu högre.

Den svenska modellen för äldreomsorgen har ifrågasatts samtidigt som behovet ökat

- Sedan pandemin startade har ca 5 700 personer på äldreboende avlidit i covid-19 i Sverige, vilket motsvarar ungefär 41% av alla som dött i sjukdomen. Äldreomsorgen var ”oförberedd och illa rustad för att hantera pandemin” löd domen från den statliga Coronakommissionen. Coronakommissionen konstaterade att den svenska strategin om att skydda de gamla och sköra har misslyckats och att det krävs förbättrade arbetsvillkor, fler sjuksköterskor och ökad tillgång till läkare för att äldreomsorgen ska klara de medicinska behoven. Coronakommissionens delbetänkande har resulterat i en utredning om förutsättningarna för en ny äldreomsorgslag.
- Äldreomsorgen kostar idag ca 140 miljarder kronor per år och utgör en fjärdedel av kommunernas kostnader. SKR framhåller att bara för att möta de demografiska förändringarna under kommande år, då andelen invånare över 80 år ökar kraftigt, skulle innebära att äldreomsorg på dagens nivå kommer att kosta 50% mer om tio år. 70 miljarder kronor mer om tio år utan några satsningar för att stärka äldreomsorgen, vilket motsvarar en ökning om 7 miljarder per år. SKR menar att om Coronakommissionens krav om ökad bemanning, höjd yrkesstatus och kompetens dessutom ska mötas så närmar vi oss en ökning om 10 miljarder kronor per år, närmsta tio åren.
- Till skillnad från Coronakommissionen, så menar andra röster att ökad sjuksköterskebemanning skulle dels riskera en förflyttning till den tidigare institutionsmodell vi hade för äldre och dels skulle innebära att man använder våra, redan begränsade, resurser på fel sätt och pekar istället på digitaliserad övervakning och larm samt en förbättrad och tät samverkan med sjukvården som lösningen.
- Svensk äldreomsorg står, trots en stor nedgång på efterfrågan under pandemin, inför fortsatt stora utmaningar för att möta de demografiska förändringar vi står inför när 40-taliserna under 2020-talet blir 80 år. Inom några år beräknas antalet personer över åttio år öka med 200 000 vilket medför ett stort behov av nya omsorgsplatser samtidigt som andelen i yrkesverksam ålder, som ska arbeta i omsorgen och/eller finansiera den, minskar. Sedan flera år tillbaka har kommunerna beviljat äldreboende till en allt lägre andel av invånarna i åldersgruppen 80+ samtidigt som konsumtionen av hemtjänst har ökat något, vilket kan antas vara ett tecken på att finansieringsutmaningen för äldreomsorgen redan är här.
- Idag bedrivs knappt 20% av särskilda boenden i privat regi, resterande del drivs av kommunerna i offentlig regi. Den privata äldreomsorgen har blivit politiskt ifrågasatt under pandemin, utpekade som ansvarig för de höga dödstaten inom svensk äldreomsorg och Stefan Löfven föreslog under en riksdagsdebatt ett tillfälligt privatiseringsstopp av äldreomsorgen. I en granskning av Dagens Nyheter i oktober 2021 kan man konstatera att ingenting tyder på att privata äldreboenden skulle vara varken bättre eller sämre på att skydda de äldre mot att dö i covid-19 än kommunala äldreboenden. Granskningen visar istället att det finns ett statistiskt och signifikant samband mellan överdödlighet och den lokala smittspridningen liksom medelåldern på de äldre. I en oberoende analys som Sirona Health Solutions har gjort på uppdrag av Attendo så påvisas att Attendo under pandemin hade en överdödlighet som var 25% lägre än kommunala äldreboenden.

Psyisk ohälsa, hur har pandemin påverkat ett redan stort problem?

- Enligt Socialstyrelsen upplevs den självskattade psykiska ohälsan ha försämrats något under pandemin. Folkhälsomyndigheten rapporterade att redan innan pandemin uppgav ca 7% av befolkningen att de lever med allvarliga psykiska påfrestningar. Folkhälsomyndigheten har i tidigare forskning även lyft fram att kriser tenderar att öka ojämlikheter i psykisk ohälsa. Under pandemin har det även gått att identifiera skillnader i socioekonomiska grupper, där högst andel som uppger allvarliga psykiska påfrestningar finns bland de med lägst inkomst. Samtidigt finns det indikationer om att en mer utsatt ekonomisk situation kan vara psykisk påfrestande i sig men också att stora psykiska besvär kan hämma individens möjlighet till att skaffa sig ett gott socioekonomiskt tillstånd.
- Variationer mellan ungas och äldres psykiska ohälsa har även identifierats. Unga är i högre utsträckning representerade i vårdkontakter medan fler recept för antidepressiva läkemedel skrivs ut till äldre. Folkhälsomyndigheten uppger att det generellt finns större andel rapporterade psykiska besvär bland yngre än äldre, vilket kan förklaras av en större medvetenhet och acceptans bland yngre vilket leder till att fler söker hjälp. Samtidigt är suicidtalerna högst bland män över 85 år, dock noterbart att grupper över åldersspann och kön är olika stora och således inte fullt jämförbara.
- Det finns flertalet indikatorer om att barn i stor utsträckning har påverkats negativt av pandemin. Barnens rätt i samhället, BRIS, har aldrig haft så många stödkontakter med barn som de hade 2020 – drygt 30 000 samtal, vilket motsvarar en ökning om 16% i jämförelse med 2019. Det vanligast förekommande kontaktområdet var psykisk hälsa. Samtidigt rapporterar Socialstyrelsen om att antalet orosanmälningar om barn som far illa ökade med 5% under 2020 i jämförelse med 2019.
- Vidare rapporterar SKR att trycket på barn- och ungdomspsykiatri ("BUP") har ökat mellan 2017 och 2020 med 11% samtidigt som vårdköerna är fortsatt långa och regionernas genomsnittliga måluppfyllelse avseende vårdgarantin för ett första besök inom BUP under perioden 2019-2021 har minskat med 17,5%-enheter (från 68,3% till 50,8%).
- Sedan pandemin bröt ut har kraftsamling gjorts för att identifiera och förebygga risker för psykisk ohälsa, både direkt och indirekt. Folkhälsomyndigheten beskriver att det viktigaste uppdraget inom psykisk ohälsa är att samverka mellan myndigheter på nationell nivå, samt öka kunskapen kring hantering både i skolan och i äldreomsorgen.
- I delbetänkandet En god och nära vård föreslås bland annat att primärvården ska få ett tydligare definierat ansvar för första linjens psykiatri för barn och unga vilket kräver nära samverkan mellan region, kommun, primärvård, skola, socialtjänst och specialistvård. På många håll i landet rapporteras satsningar på första linjens psykiatri för barn och unga inom primärvården men än har vi inte sett något effekt av detta och köerna på landets BUP-mottagningar har ännu inte minskat. Region Stockholm har från 1 december 2021 infört krav om att primärvården ska tillhandahålla resurser för omhändertagandet av barn och unga med psykisk ohälsa.
- Ytterligare en utredning har tillsatts i oktober 2021 för att se över vårdkedjan och hanteringen av barn som placeras utanför hemmet (HVB, familjehem och SIS), vilket liksom för första linjens psykiatri kräver en omfattande samverkan mellan olika instanser. Utredningen är ett resultat av en ökad andel rapporterade brister i vårdkedjan för barn som placeras utanför hemmet.

Pandemins påverkan på omställningen till god och nära vård

- Under 2018 togs initiativet av en omställning till god och nära vård inom hälso- och sjukvård. Syftet med reformen är att patienten ska få en god, nära och samordnad vård och att resurser används mer effektivt. Socialstyrelsen har för andra året publicerat en uppföljning om hur omställningen till god och nära vård utvecklats i regionerna och kommunerna där man sammanfattningsvis pekar på att en mängd aktiviteter pågår men att omställningen hittills inte tyckts lösa grundproblemen i primärvården.
- Rapporten visar hur pandemin bromsat in utvecklingen och lyfter faktorer som pressad arbetssituation, hög sjukfrånvaro bland personal och uppskjutna utbildningsinsatser som påverkat negativt. Vidare lyfts nya digitaliseringsmöjligheter, för såväl patienter som medarbetare, som faktorer som påskyndat utvecklingen då exempelvis vissa uppföljningsbesök inom primärvården har kunnat göras digitalt och således möjliggjort vård trots restriktioner. I rapporten framgår även att samarbetet inom regioner har ökat under pandemin inom exempelvis vaccination, smittspårning och provtagning.
- Ur ett patientperspektiv finns ännu få tecken på förbättring vad gäller ökad tillgänglighet, delaktighet samt kontinuitet i vården. En undersökning visar att endast 39% hade en fast vårdkontakt på sin vårdcentral, vilket kan jämföras mot regeringens mål om att 50% av alla invånare ska ha en fast namngiven läkarkontakt vid utgången av 2022. Socialstyrelsen lyfter att det fortsatt är få patienter som har en fast vårdkontakt men att erfarenheterna från vården skiljer sig mellan grupper. Exempelvis har personer med dålig hälsa genomgående sämre erfarenhet av vården än andra.
- Ur ett större, systemperspektiv konstateras att regionernas hälso- och sjukvårdskostnader ligger relativt oförändrade och att primärvårdens andel växer långsamt. Enligt Socialstyrelsen verkar inte regionerna ha gett primärvården tillräcklig finansiering för att möta de krav som omställningen innebär och det finns få tecken på att resurserna inom primärvården ökar i tillräckligt hög takt. En positiv trend noteras dock där personalresurser inom primärvården ökar i snabbare takt än sjukvården i stort. Den positiva trenden gäller dock inte för allmänläkare trots att bristen på specialister inom allmänmedicin är välkänd.

Bild: Unsplash

Kompetensförsörjning är en fortsatt utmaning som vuxit ytterligare under pandemin

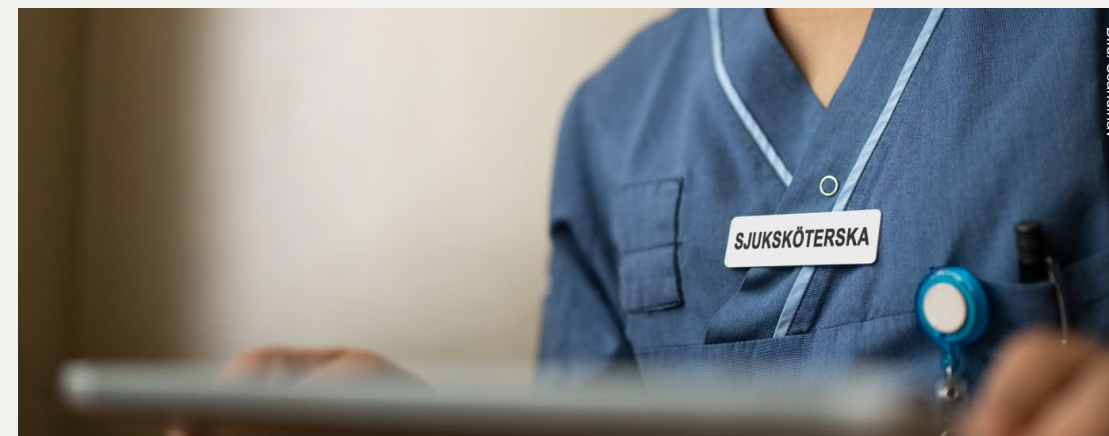
- Kompetensförsörjningen var en av vårdsektorns största utmaningar redan innan pandemin och sannolikt har pandemin resulterat till att kompetensförsörjningen bli än viktigare. I utredningen "Vilja välja vård och omsorg" lyfts det fram att en viktigt variabel för kompetensförsörjning är att fler ska vilja börja jobba inom vård och omsorg i kombination med att fler vill fortsätta att jobba kvar. Där lyfter studien upp flertalet områden som framstår som avgörande för att människor ska vilja jobba i vården: Förnya, behålla och utveckla kompetens, stärka ledarskap, skapa trygga anställningsförhållanden och god arbetsmiljö samt ta tillvara på teknik.
- Pandemin har varit en prövning för de anställda inom vård och omsorg och medialt har det kommuniceras på daglig basis om utmattning för vårdpersonalen. Behovet av legitimerad personal har ökat under pandemin och bedöms sannolikt ha långsiktiga konsekvenser. Regionerna redovisar att det huvudsakligen är erfarna medarbetare som efterfrågas inom de legitimationsyrken där kompetensbrist har identifierats. Samtidigt beskriver regionerna att det inte alltid rör sig om en total brist på yrkesgrupper som sjuksköterskor och läkare, utan att de kan variera inom olika specialiteter och verksamheter. Det går också att se skillnader mellan geografiska områden, där glesbygden och orter långt från lärosätena har svårare att rekrytera personal.
- Samtidigt som det kommuniceras medialt om både utmattning och uppsägningar inom vården visar ansökningar till högskolan ett ökat intresse. Under 2020 ökade ansökningar till utbildning för sjuksköterska med 34% och läkarprogrammet med 26%. Trots att ansökningar till högskola generellt ökar med 13% för 2020, visar siffror att ökningen i vårdrelaterade utbildningar också är drivet av ett ökat intresse för branschen. Noterbart är att även om ansökningarna ökat markant så har inte intagna till utbildningar ökat i samma utsträckning (ökning av antagna uppgick endast till 2%), vilket antas bero på platsbrist både på utbildningen samt på framtida praktikplats. Detta leder till att även om intresset ökat kan det inte på kort sikt antas förbättra personalunderlaget i lika stor utsträckning.
- Att lösa kompetensförsörjningen handlar inte bara om ny personal utan också om att utveckla och behålla den kompetens som finns. Där lyfts nyttjande av kunskap, nya arbetssätt samt digitalisering upp som viktiga faktorer. Stöd som Artificiell intelligens ("AI") håller på att växa fram inom den svenska hälso- och sjukvården och skulle kunna minska visst personberoende och därmed naturligt skapa en mer effektiv kompetensförsörjning.
- E-hälsomyndigheten lyfter också upp att AI är en förutsättning för att hantera den mängd data som idag genereras inom hälso- och sjukvård. Samtidigt lyfts svårigheter fram med dels hantering av data utifrån Personuppgiftslagen och dels ansvarsförhållandet om AI begår misstag, vem ska då hållas ansvarig. Regeringen och SKR har kommit överens om en gemensam vision för e-hälsa, Vision e-hälsa 2025 och där visar rapportering att digitala verktyg ökar samt även förtroendet från allmänheten av att använda digitala kanaler.

Digitaliseringen – en förutsättning för kontinuitet och effektivitet

- Den accelererande digitaliseringen i samhället under pandemin har även märkts av i vårdsektorn och blir en allt viktigare del av primärvården. SKR rapporterar att volymen digital vård ökade med 100% under 2020 och att det totalt utfördes 2,3 miljoner digitala vårdkontakter varav 1,5 miljoner digitala läkarbesök. SKR rapporterar även om en minskad andel läkare som bemannar den digitala vården och att andelen under 2020 uppgick till 67% i jämförelse med 87% under 2018. Andra större yrkesgrupper som bemannar de digitala vårdgivarna är sjuksköterskor, fysioterapeuter samt psykologer.
- Samtliga regioner i Sverige erbjuder nu digitala vårdmöten och satsningen har gått snabbt från försöksverksamhet till permanenta lösningar till följd av pandemin. En enkät från Dagens samhälle visar att många regioner har kommit igång med de digitala mötena som inte bara görs inom primärvården utan även i hög utsträckning inom psykiatri och specialistsjukvården. De tekniska lösningar som har tillämpats av regionerna skiljer sig över landet, majoriteten av regionerna har samarbete med etablerade teknikleverantörer där Visbla Care och Platform24 är de största. Nio regioner har enbart eller delvis en egenutvecklad lösning för digitala vårdkontakter. Johannes Schildt, VD för Kry, ställer sig i en intervju med Tidningen Näringslivet, kritisk till varför vissa regioner tror att de ensamma kan utveckla det som digitala vårdgivare utvecklat under flera år och frågar varför i så fall inte regionerna även resonerar likadant kring exempelvis medicinteknisk utrustning såsom röntgenapparater.
- Den snabbt accelererande digitaliseringen har även syns tydligt inom socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården, vilka tidigare har legat långt efter övriga vårdsektorn. Användningen av digital natttillsyn ökar med 43% och ca 76 procent av kommunerna har infört detta för äldre som bor i ordinärt boende,

vilket avser över 3 000 individer med hemtjänst. Allt fler kommuner använder också digital tillsyn under dagen. Socialstyrelsens analys visar att de större kommunerna oftare har kommit längre i den digitala utvecklingen än de mindre (med upp till 15 000 invånare). Denna ojämlikhet kan innebära att personer som bor i mindre kommuner har sämre förutsättningar att ta del av insatser från socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

- Digitalisering ses som en viktig parameter för att möta de effektivitets- och produktivetskrav som ställs på vården framgent. Den digitala utvecklingen i vården spås inte bara bidra till en ökad effektivitet i form av att ett uppföljningsbesök kan hållas digitalt utan även bidra till en bättre arbetsmiljö för personal som kan interagera med andra personalgrupper mer effektivt. Vidare krävs en stor omställning i sektorn för denna utveckling vilket leder till utmaningar för regionerna.

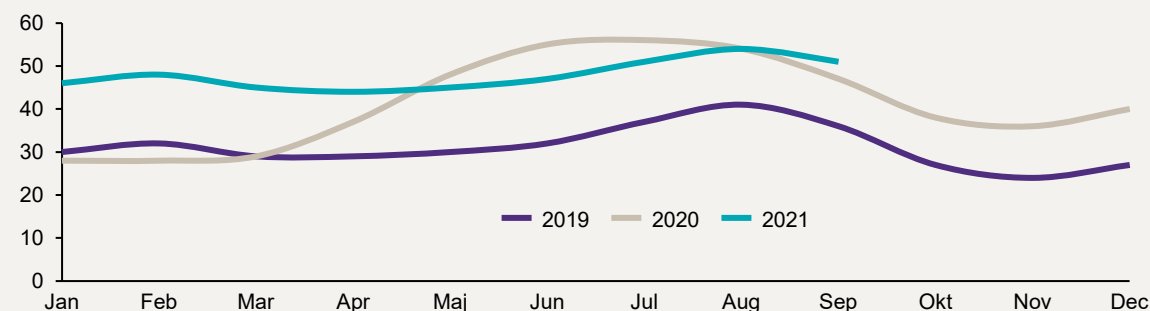

Vårdköerna har ökat under pandemin och resultaten inom vårdgarantin är svårtolkade då betydligt färre sökt vård under pågående pandemi

- Vårdköerna fortsätter att växa och har förvärrats under pandemin, från redan ansträngda nivåer. Innan pandemin stod 133 000 patienter i kö till olika elektiva ingrepp, operationer som inte är akuta, medan motsvarande siffra under oktober 2021 var 171 000 patienter.
- Det finns också tydliga tecken på att allt fler får vänta längre. Den intilliggande grafen visar hur vårdgarantin inom specialistvården kraftigt påverkades under pandemin där det under våren skapades en puckel av patienter som väntat längre än vårdgarantin. Under 2021 har andelen som väntat längre än vårdgarantin stabiliserats men på väsentligt högre nivåer. I september 2021 hade 51% av patienterna väntat mer än vårdgarantins 90 dagar för operation specialistvården, vilket kan jämföras med 36% i september 2019 och 37% september 2018.
- Vårdgarantin uppdaterades 1 januari 2019 och innebär att tidigare bestämmelser om en medicinsk bedömning i primärvården inom 7 dagar ändrats till 3 dagar. I tabellen till höger framgår trenden mellan 2021 och 2020 i andel uppnådd vårdgaranti. För variabeln läkarbesök i primärvården ökar trenden vilket är ett resultat av minskad efterfrågan under pandemin samt ökad digitalisering. Trots en ökning är nivåerna fortsatt lägre än 2012-2018 (se nästa sida), vilket torde förklaras av den uppdaterade vårdgarantin från 2019.
- SÄBO ökar för 2021 jämfört med 2020, vilket är ett resultat av låg efterfrågan under pandemin, vilket har återhämtats under andra halvåret 2021. För de andra vårdområdena visar trenden på en minskad andel av uppnådd vårdgaranti. Där sticker psykiatri BUP ut med en kraftig minskning (se sammanställning nästa sida).

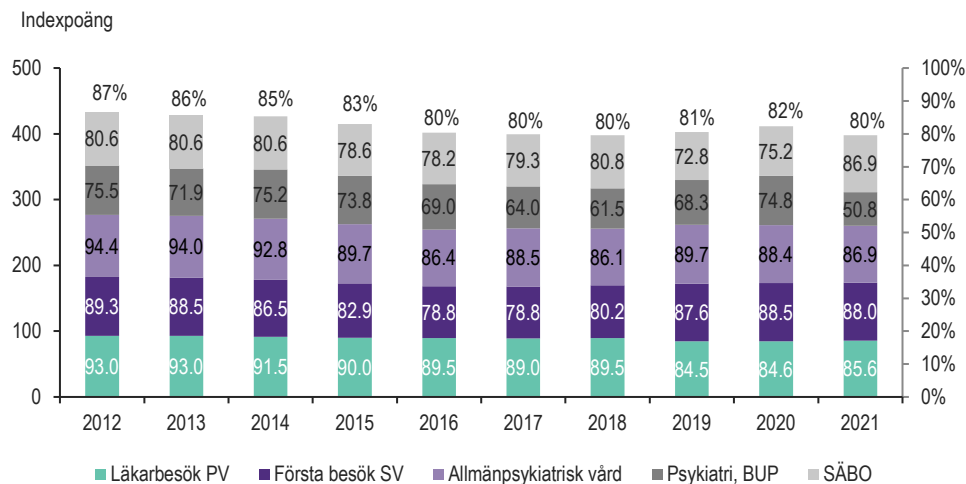
Variabler	Definition	Trend 2021
SÄBO	Andelen som får flytta in på äldreboende inom 90 dagar efter godkänd ansökan.	
Psykiatri, BUP	Andelen patienter som får besöka barn och ungdomspsykiatri inom 30 dagar	
Allmänpsyisk vård	Andelen patienter som får besöka den allmänna psykiatri inom 90 dagar.	
Första besök SV	Andelen patienter som får besöka den specialiserade vården inom 90 dagar.	
Läkarbesök PV	Andelen patienter inom primärvården som får träffa läkare inom 3 dagar.	

Andel patienter som väntat längre än vårdgarantin för operation/åtgärd (%)

Begränsad uppgång i väntetider inom vårdgarantin, men fortsatt kraftig försämring inom BUP under 2021

Utveckling över tid för måluppfyllelsegraden inom vård och omsorg

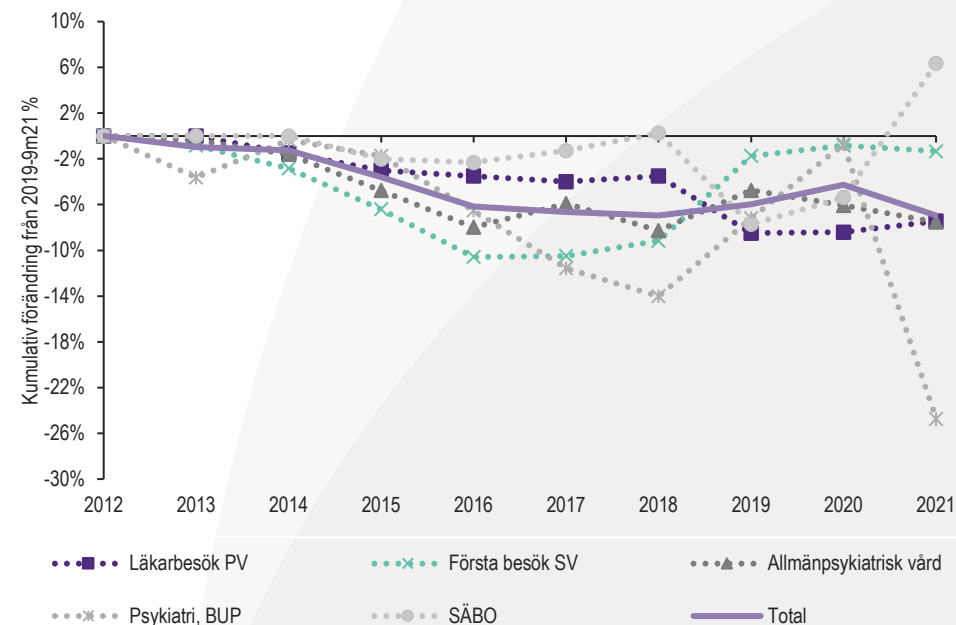
Not 1: Notera att index mellan 2012-2018 och 2019-2021 för primvården är baserad på olika vårdgarantier

Not 2: Alla kommuner har ej rapporterat in data för SÄBO per 2021, uppgifterna omfattar enbart kommuner som har rapporterat in.

Not 3: Data saknas för SÄBO 2012 och 2013, således har 2014 data används för båda åren.

Källa: Kommun- och Landstingsdatabassen (Kolada), Väntetider i vården, Vården i Siffror.

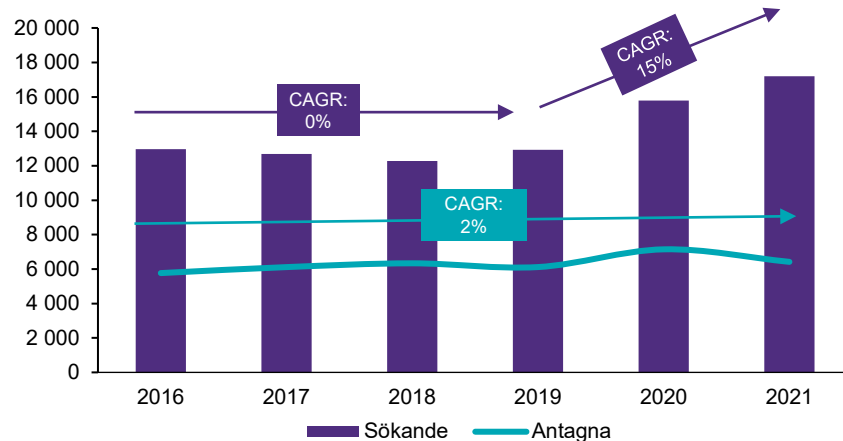
Måluppfyllelsegrad - Kumulativ förändring (%)

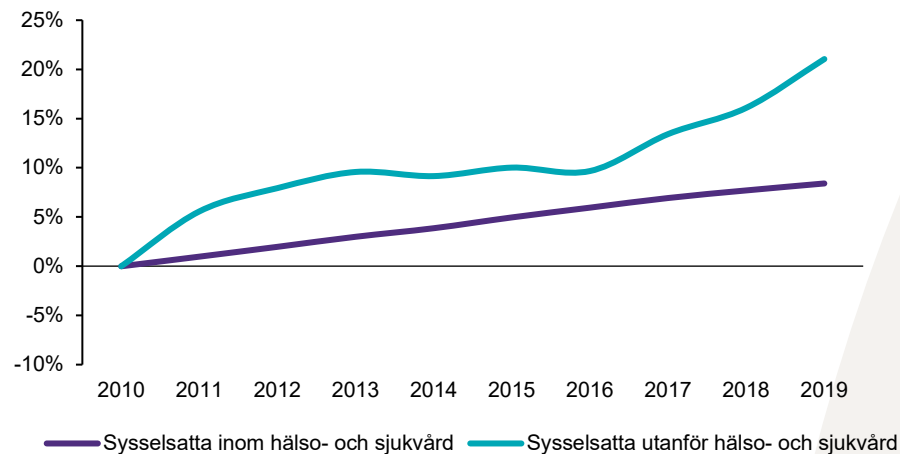
Källa: Kommun- och Landstingsdatabasen (Kolada), Väntetider i vården, Vården i siffror.

Svår arbetssituation och brister i arbetsmiljön för sjuksköterskor leder till att fler söker sig till andra sektorer samtidigt som intresse för utbildning i sektorn ökar

Sjuksköterskor – Sökande (förstaval) och antagna, 2016-2020

Sjuksköterskor – Sysselsatta inom och utanför vården, 2010 - 2019

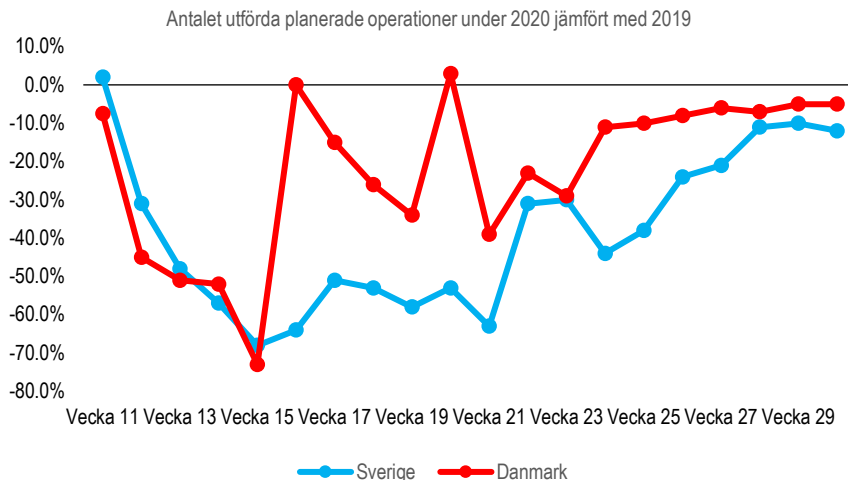
Kommentarer

- Under pandemin har antalet som söker till högskoleutbildning kraftigt ökat och under höstterminen 2020 ökade det totala antalet ansökningar till högskoleutbildningar med ca 13% i jämförelse med föregående år. Särskilt stort intresse visades för vårdrelaterade utbildningar där ansökningar för utbildning till sjuksköterska ökade med 34% och läkarprogrammet med 26%. Ökningen förklaras till viss del av den generella ökningen till högskoleutbildningar men troligtvis även av att svenskar har fått upp ögonen för vårddyrken under pandemin. Trots att intresset för att utbilda sig till sjuksköterska har ökat markant har inte antalet intagna ökat i samma utsträckning. Under perioden 2016 till 2021 har antalet antagna till sjuksköterskeprogrammet under höstterminen ökat med ca 2% årligen vilket kraftigt begränsat möjligheterna att utbilda nya sjuksköterskor.
- Den primära orsaken till högskolornas begränsade kapacitet antas vara brist på praktikplatser och resurser att förse studenterna med handledare. Till följd av att vården i allt högre utsträckning utförs utanför sjukhusen uppger SKR att det inte alltid är möjligt att nå upp till den nivå som krävs på elevernas utbildning och att det krävs en samverkan mellan alla berörda parter för att klara omställningen.
- De senaste åren har det rapporterats om sjuksköterskebrist inom vården och det finns flera signaler om att pandemin förvärrat situationen ytterligare. Enligt en Novusundersökning har 25% av de tillfrågade sjuksköterskorna uppgett att de överväger att säga upp sig och 7% överväger att lämna vården helt. Vidare ser vi en trend att den procentuella utvecklingen för sjuksköterskor sysselsatt inom och utanför vården sedan 2010 är avsevärt högre för de sysselsatta utanför vården och att gapet mot de som jobbar inom vården ökar över tid.
- Under 2021 har uppemot 100 barnmorskor i Region Stockholm lämnat sitt jobb på grund av dåliga arbetsförhållanden till följd av bristen av förlossningsplatser och resurser. En fredag i oktober 2021 sa 26 barnmorskor på Danderyds sjukhus upp sig och efterföljande dagar sa ytterligare 40 personer upp sig. Under samma period valde även samtliga förlossningschefer på Södersjukhuset att säga upp sig i protest och läget inom förlossningsvården beskrivs som en kris. Det ska dock noteras att missnöje har uttryckts länge inom förlossningsvården och det är således inte otroligt att vi framgent får uppleva liknande kriser inom vården.
- Samtidigt visar data från Eurostat att vi i Sverige har betydligt fler utbildade sjuksköterskor än i våra skandinaviska grannländer. Per 100 000 invånare har Danmark och Norge 66 respektive 88 barnmorskor medan Sverige har 127, dvs nästa dubbla antalet än Danmark. Barnmorskor i Sverige har större uppdrag än i Danmark vilket kan förklara en del av skillnaden men Kajsa Dovstad, läkare och välfärdsansvarig på Timbro, ifrågasätter i en debattartikel om det är motiverat att så många barnmorsketimmar läggs på arbetsuppgifter utanför kärnuppdraget, likt fosterdiagnostik och fertilitetsbehandlingar.

Källa: OECD, 2020 & WHO 2020

Trots jämförbara förutsättningar klarar Danmark den elektiva vården under pandemin betydligt bättre än Sverige

Antalet utförda planerade operationer

Not: Data är hämtad från SVT:s sammanställning från 19 december 2019. Källorna till sammanställningen är Danske Regioner och SPOR (Svenskt perioperativt register). [Hämtad 2021-11-16]

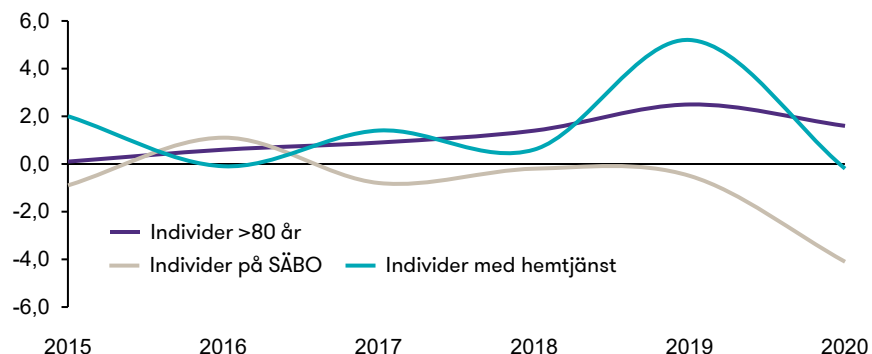
Kommentarer

- Under sommaren 2021 kom indikationer från Danmark om att vårdskulden är på väg att återhämtas och kommer vara normaliserad inom en snar framtid. Samtidigt var budskapet från Sverige det omvända. En vårdkö som redan innan pandemi inte hade kunnat betats som snarare vuxit kraftigt under pandemin. Under sommaren 2021 låg operationskapaciteten på 73% av kapaciteten under 2019, noterbart är att vårdkön redan under 2019 byggdes upp. Två alternativ för att hantera den negativa spiralen är rekrytering samt effektiviserade arbetssätt, men där brist på tillgänglig kompetent personal fortsatt är problematisk.
- Danmark och Sverige kan anses likvärdiga när det gäller kapacitet inom sjukvården där OECD senaste siffror indikerar på ungefär samma förutsättningar. Deras sammanställning (från 2018-2020) visar att Sverige hade 4,3 läkare per 1000 invånare medan motsvarande siffra för Danmark var 4,2. Gällande vårdplatser hade Sverige 2,1 per 1000 invånare (2019) jämfört med Danmark som hade 2,6 per 1000 invånare (från 2020)
- Tidskriften Sjukhusläkaren tog redan under rådande pandemi upp olikheterna mellan den svenska och danska strategi för den planerade sjukvården under pandemin. Båda länders regeringar använde sig initialt av samma strategi innebärande en massiv nerdragning av planerade operationer och nybesök som inte var kopplat till covid-19. Efterföljande veckor fortsatte likheterna där den danska nerdragningen beskrivs vara ännu kraftigare än den svenska, som exempel hade Sverige minskat planerade operationer med 33% vecka 12 år 2020 medans Danmarks motsvarande siffra var 41%.
- Sedan mitten av april 2020 sker en förändring, Danmark tar en nationellt beslut som fastställer att den planerade vården ska samexistera med den covid-relaterade vården. I maj 2020 genomförs lika många planerade operationer som innan pandemin och i juni 2020 utfördes fler operationer än innan pandemin. Under samma period tog allt fler regioner beslut om att ställa in den planerade vården och under maj-juni 2020 ställdes mellan 50-70% av de planerade operationerna in. Noterbart är även att Danmark har ett snävare tidsintervall än Sverige för vårdgaranti (30 dagar i Danmark mot 90 dagar i Sverige) men trots det har en högre andel av vårdgarantin uppnåtts.
- Ett förklarande exempel av skillnaderna under pandemin beskrivs vara samordning mellan de olika regionerna i Danmark. Danmark införde ett nationellt samarbete för att rädda den vanliga sjukvården trots pandemin. Redan en månad efter restriktionerna infördes (13 april 2020) görs en överenskommelse mellan regeringen, regionerna och kommunernas landsföreningar för att gradvis öka aktiviteten inom den ordinarie hälso- och sjukvården. I Sverige beskrivs snarare en bild om bristande samordning där SKR under pandemin drev budskapet om regionernas rätt till självbestämmande.

Fortsatta utmaningar för att äldreomsorgens demografiska och ekonomiska ekvation ska gå ihop

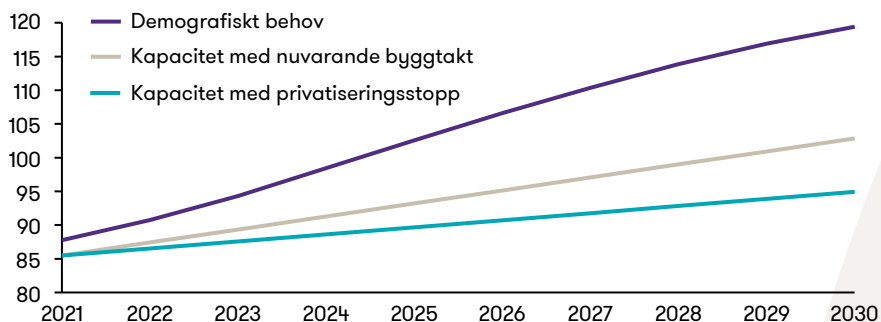
Utveckling av antal över 80 år samt antal insatser för SÄBO & hemtjänst

Kumulativ förändring, %

Uppskattad brist på äldreboendeplatser under kommande år

Antal platser (tusen)

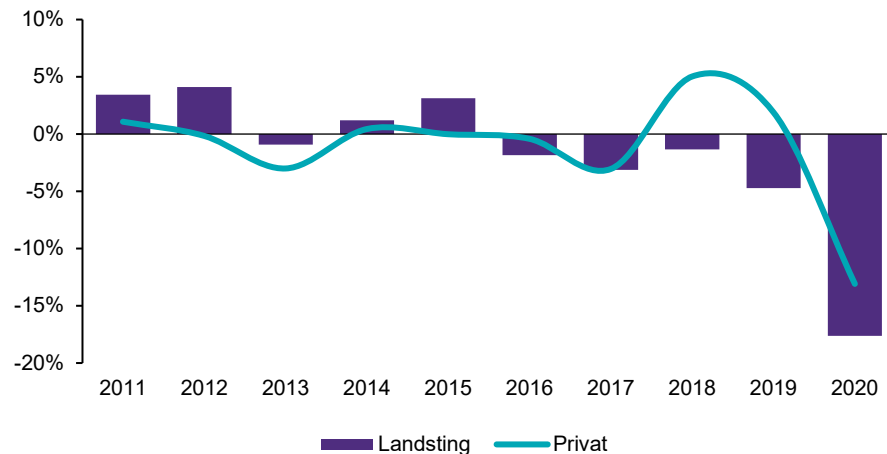
Not: Fördelningen av kommunernas utvärderingsmetod vid upphandling av särskilt boende är baserat på ett urval om ca 80% av de upphandlingar som skett för entreprenadavtal under åren och är således vägledande snarare än heltäckande.

Kommentarer

- Enligt Dagens samhälle minskade antalet personer på särskilt boende med 9% från februari 2020 till april 2021 då totalt 74 871 individer bodde på särskilt boende, vilket motsvarar en nivå som vi inte sett sedan 2014. Pandemin har slagit hårt mot äldreomsorgen som påverkats av såväl minskad beläggning som ökade kostnader. Under hösten 2021 har flertalet av de större omsorgsbolagen rapporterat en ökad efterfrågan på platser på särskilt boende vilket visar på en återhämtning. Antalet personer över 80 år kommer att öka med 36% till år 2026, vilket motsvarar ca 200 000 individer. Samtidigt ser vi att andelen individer 80+ som flyttar till ett särskilt boende blir allt färre, dels till följd av förbättrad folkhälsa men också på grund av att man i första hand styr mot hemtjänst.
- Behoven för att möta den demografiska utvecklingen kommande år är stora, men det råder olika uppfattningar om hur stort behovet är. I slutet av 2019 uppskattade Finansdepartementet att 560 nya äldreboenden behöver byggas fram till 2026 för att tillgodose de ökade behoven, vilket skulle innebära ett nyöppnat äldreboende var fjärde dag under perioden. I en studie från oktober 2021 uppskattas det, utifrån antaganden om dagens byggtakt och en oförändrad andel i befolkningen behöver plats på äldreboende, att det kommer saknas 289 äldreboenden 2026 och ytterligare 418 äldreboenden 2030 (vilket motsvarar två nya äldreboenden i veckan). Studien visar vidare att ett privatiseringsstopp inom omsorgen skulle innebära en ännu större brist på äldreboendeplatser, då de privata omsorgsaktörerna står för 40% av nybyggnationerna idag, vilket kan jämföras med deras marknadsandel om ca 20%. Faktumet om finansieringsutmaningen kvarstår, allt färre i arbetsför ålder ska försörja allt fler äldre, dessutom i en redan ansträngd ekonomisk situation för många kommuner. Sannolikt kan vi framåt vänta oss allt fler förslag om alternativa boendeformer och äldreomsorgsförsäkringar (såsom exempelvis i Tyskland och Japan) för att kunna tillgodose de ökade behoven.
- Utöver de 23 kommuner som har infört LOV för särskilt boende så upphandlas särskilt boende enligt LOU. Andelen upphandlingar som utvärderas på kvalitetsparametrar har ökat under de senaste åren men ca 25-35% av upphandlingarna utvärderas fortsatt enbart på lägsta pris. Givet den kritik som riktats mot äldreomsorgen under pandemin så förväntar vi oss ett skifte från lägsta-pris-upphandlingar till kvalitetsbaserade utvärderingsmetoder framåt. I slutet av 2020 var Krokoms kommun först ut med upphandling enligt s.k. tjänstekontrakt vilket innebär att den privata aktören ansvarar för såväl nybyggnation av boendet som driften i ett avtalat antal år. Flera privata omsorgsaktörer och de kommuner som upphandlat enligt tjänstekontrakt, lyfter detta som en bra modell som skapar trygghet och kostnadseffektivt för alla parter. Under 2021 har ytterligare två kommuner valt samma upphandlingsmodell som Krokoms. Sannolikt kan detta vara en modell som främjar såväl kostnadseffektivitet och ökad samverkan mellan privata vårdgivare och kommunerna, vilket ses som positivt inför den utmaning vi står inför.

Minskat antal tandvårdsbesök, särskilt hos äldre, skapar uppdämt behov av tandvård framgent men också oro för sämre munhälsa

Utförda åtgärder – Procentuell utveckling, 2011 – 2020

Kommentarer

- Svenskars munhygien har under pandemin försämrats i takt med att tandvården minskat kraftigt. Data från försäkringskassan visar att totalt antal utförda åtgärder minskade med 15% från 2019 till 2020 och över två miljoner planerade besök ställdes in, trots att många kliniker har hållits öppna.
- Det minskade antalet tandvårdsbesök förklaras inte helt av att patienterna valt att inte gå till tandläkaren på grund av rädsla för att drabbas av covid-19 utan även av att exempelvis narkosresurser har behövts mer i akutsjukvården vilket bidragit till kompetensbrist i tandvården. Således har över 2 000 patienter som behöver tandvård under narkos fått vänta under pandemin. Ett flertal regioner rapporterar även om rädslan för långa köer efter pandemin och ser personalbrist som hinder för att möta det uppdämda behovet för både narkosbehandling men även mer generella undersökningar.
- I en enkätundersökning¹, genomförd i oktober 2020, framgick att nästan hälften av de tillfrågade inte gått till tandläkaren sedan pandemin start. Vidare visade undersökningen att 15% har ätit mer snacks och 13% druckit mer läsk under pandemin vilket också bidrar till sämre munhälsa. Flera uppger även att tandborstning generellt påverkats negativt under pandemin, särskilt i yngre åldrar.
- Trenden med minskade antal tandvårdsbesök är något som även höll i sig under inledningen av 2021, men besöken antas ha ökat under senare delen av 2021 i takt med att restriktioner i samhället har lättat. Följderna av minskade tandvårdsbesök har inte kunnat analyseras ännu men kan på sikt innebära att fler drabbas av tandlossning. Forskning de senaste åren har kunnat påvisa flertalet samband mellan dålig munhälsa och ökad risk för allvarliga sjukdomar som Alzheimers, diabetes och hjärt-och kärlsjukdomar. Svensk forskning visat att patienter med svår tandlossning löper tre gånger så större risk att dö tidigare. Vidare korrelerar även sämre munhälsa med svårigheter för intag av mat och dryck som i sin tur minskar motståndskraften för infektioner samt ökar risken för fallolyckor bland äldre. Effekterna av pandemin riskerar därför att öka vårdbehovet i andra delar av hälso- och sjukvården som ett led av minskad tandvård.
- Redan innan pandemin fanns variationer i nivå av munhälsa i olika delar av samhället, även om munhälsa generellt i Sverige är på en god nivå. Socioekonomiskt svagare samt äldre har generellt sämre munhälsa och löper därmed i större utsträckning risk för munsjukdomar samt ökat behov av regelbundna tandläkarbesök. Äldre är också i särskild riskzon och har under pandemin även undviktt tandläkarbesök i större utsträckning, vilket riskerar att ytterligare driva behovet efter pandemin. Det blir således centralt att följa upp vad minskade antalet tandvårdsbesök får för effekt på svenskars munhälsa framgent.

¹ Genomförd av United minds på uppdrag av Glaxo Smith Kline där över 6 000 personer i sex europeiska länder deltog.

Ökade statsbidrag och motståndskraft i skatteunderlaget skapade rekordresultat i kommuner och regioner, men betydande utmaningar kvarstår på sikt

- Kommuner och regioner redovisade ett samlat överskott om 54,6mdr för 2020 där 35,4mdr (18,6) är hänförligt till kommunerna och 19,2 mdr (8,9) till regionerna. Detta rekordresultat var främst drivet av ökade generella statsbidrag relaterat till covid-19. Den förväntade reduktionen i skatteunderlaget till följd av pandemin blev lägre än väntat samtidigt som kommuner och regioners pensionskostnader sjönk med 0,8mdr respektive 4,7mdr jämfört med budget. I kontrast till detta gjorde Finansdepartementet 2019 en bedömning att finansieringsgapet kan komma att uppgå till SEK 90mdr år 2026 främst till följd av demografiska utmaningar med en växande och åldrande befolkning. Sedan analysen presenterades har statsbidragen förstärkts men det beräknas fortsatt uppstå ett finansieringsgap om SEK 50-80mdr år 2026 vid antagande om oförändrad nivå av skattesatser, aviserade statsbidrag samt oförändrad standard i välfärden.
- Den ekonomiska utvecklingen under 2020 präglades av pandemin som utlöste ett kraftigt BNP-fall på över åtta procent under årets andra kvartal och renderade i stigande arbetslöshet. Finanspolitiska åtgärder såsom korttidsarbete och olika stödåtgärder till företag i kombination med jämförelsevis återhållsamma inskränkningar i människors rörelsefrihet gjorde dock att Sverige, ur ett internationellt perspektiv, klarade sig förhållandevis bra med en negativ BNP-tillväxt om -2,8% att jämföra med -6,2% i EU. BNP-tillväxten i Sverige väntas enligt konjunkturinstitutet (2021) landa på 4,7% under 2021. Sammantaget bedöms skatteunderlaget utvecklas positivt under 2021 och 2022 (SKR, 2021) trots fortsatt höga arbetslöshetsnivåer om 8,9% respektive 7,6%.
- Velfärdskommissionen, som tillsattes i slutet av 2019, har presenterat ett flertal åtgärdsförslag kopplat till ökad effektivisering och ekonomisk styrning inom välfärden där bl.a. regional och kommunal samverkan lyfts fram som viktig åtgärd för att möta framtida finansieringsutmaningar. Flera av kommissionens förslag har resulterat i regeringsbeslut, bl.a. förslaget om ett nytt tillfälligt stöd om SEK 1 mdr som ska kunna ges till kommuner och regioner som ska vidta åtgärder som syftar till att nå en ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning. Övriga exempel på åtgärder återfinns inom digital samverkan och infrastruktur (bl.a. i syfte att minska fusk), minskad administrativ börda och hållbar kompetensförsörjning och god arbetsmiljö.
- En ökad och mer jämlik konkurrens inom vård- och omsorgsbranschen i Sveriges kommuner och regioner kan vara en väg fram om man vill undvika kortsiktiga lösningar såsom skattehöjningar. Detta då privat vård i ett flertal studier visat sig kunna leverera en mer effektiv vård samtidigt som den har en högre kundnöjdhet inom t.ex. primärvård, tandvård och omsorg. En rapport från Svenskt Näringsliv lyfter fram att det finns stor effektiviseringspotential inom kommunerna, där man noterar att kommuner med ökad konkurrensutsatthet generellt har lägre snittkostnader för grundskole- och omsorgsverksamhet. Det finns även en potential i att nyttja kapacitet i den privata vårdsektorn för att arbeta ned de vårdköer som uppstått under pandemin. Enligt de bedömningar vi tagit in är dock hastigheten fortfarande i dessa delar från flera regioner för långsam.

Förstärkt trend mot statligt huvudmannaskap – en politisk het fråga post-covid

- Inom såväl sjukvård som skolan har det, på uppdrag av regeringen, lanserats uppdrag för att studera förutsättningarna för ett (ökat) statligt huvudmannaskap. Den 23 september presenterade regeringen utredningen av statligt huvudmannaskap för personlig assistans, vilket välkomnades av SKR som menar att dagens system bl.a. gör det svårt och otydligt för personer med behov av personlig assistans att hantera kontakter med både Försäkringskassan och kommunen. Vidare bedöms den nuvarande decentraliserade styrningen utgöra risk för ojämlika förutsättningar runtom i Sverige.
- Frågan kring centralisering av sjukvården fick ökad uppmärksamhet under covid-19 då man ansett att pandemin synliggjort brister i svensk krisberedskap och koordinering inom sjukvården. I betänkande från Coronakommissionen noterades flertalet punkter i vilket man ställt sig kritisk till decentraliserad struktur under pandemibekämpning- och beredskap där man bland annat ansett det vara problematiskt att en betydande del av ansvaret för pandemibekämpningen i realiteten måste vila på en arbetsgivar- och intresseorganisation.
- Vidare anger kommissionen att "...det knappast kan beskrivas som annat än ett haveri att en diskussion om ansvar och finansiering bidrog till att någon storskalig provtagning inte kom till stånd förrän den första vågen var över."
- I skrivande stund pågår en utredning ledd av Sofia Wahlström, generaldirektör på IVO kring frågorna om ökad centralisering av investeringsprojekt och digital infrastruktur inom vården.
- Socialstyrelsen fick 2017 i uppdrag av regeringen att utforma en arbetsprocess för koncentration av högspecialiserad vård på nationell nivå i syfte att utveckla kunskap, kvalitet och patientsäkerhet samtidigt som man effektiviserar

resursutnyttjandet. Kritiker menar dock att detta riskerar att skapa en konkurrenssituation mellan regionerna som tävlar om tilldelning av NHV-tillstånd. Sofia Wahlström, generaldirektör på IVO överlämnade i september 2021 betänkandet "Riksintressen i hälso- och sjukvården – stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur". Utredningen föreslår stärkt statlig styrning av investeringar i vårdinfrastruktur där bl.a. ägandet av vårdlokaler föreslås helt eller delvis övergå från regionerna.

- En kartläggning av SVT (2021) i februari 2021 visar att det råder en bred politisk samsyn kring ökad statlig styrning av sjukvård och äldreomsorg. Starkast förespråkare av centralisering är KD som föreslår ett helt förstatligande av svensk sjukvård.

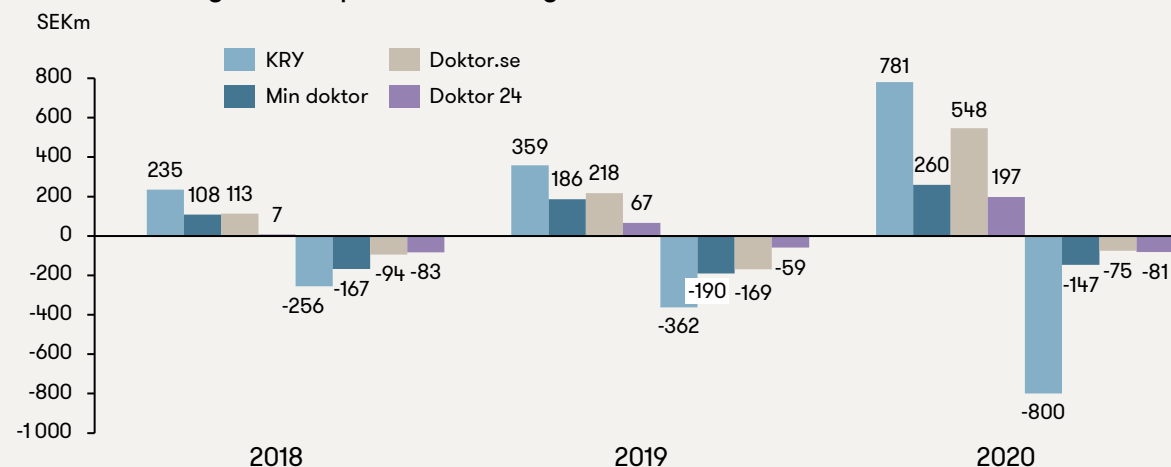

Bild: Scandina

Fortsatt kraftig tillväxt av digitala vårdkontakter och politisk osäkerhet kring dess ersättningsmodell

- Nätläkarbolagen har under året fortsatt uppvisa kraftig tillväxt i omsättning och fysisk etablering till följd av strategiska förvärv. Antalet digitala vårdkontakter uppgick till 2,4 miljoner under 2020, att jämföra med 1.2 miljoner under 2019.
- Hälso- och sjukvårdsbarometern 2020 visar att 46% av Sveriges invånare är positivt inställda till vård, konsultation och behandling med hjälp av digital teknik. Denna varierar dock något över landet. Region Stockholm har högst andel positivt inställda där motsvarande siffra är 53% av invånarna medan region Västernorrland är minst positiva då endast 39% anger sig vara positivt inställda till vård via digital teknik.
- Frågan kring de privata nätläkarnas etablering och ersättningsmodell är fortsatt en het politisk fråga vilket också illustrerades av att Västra Götalandsregionen fattade beslut om att undersöka de juridiska möjligheterna att helt sluta betala ersättning för dessa tjänster. Liknande tankegångar har även rapporterats från ett flertal andra regioner såsom Halland, Värmland, Uppsala, Gotland och Västernorrland. Utredningen bottnade dock i att det inte finns något juridiskt stöd för att sluta betala ersättning till digitala vårdgivare.
- Den kritiserade ersättningsmodellen där digitala vårdbesök ersätts via utomlänstaxan, som idag rekommenderas uppgå till 500kr per besök, kommer att bli mindre relevant i takt med att de stora aktörerna utökar sin fysiska etablering i landet. Detta gäller särskilt om det skulle bli aktuellt med ett lagstadgat krav på fysisk etablering i den region man erbjuder digitala vårdtjänster, vilket var ett av förslagen från en statliga utredning ledd av Göran Stiernstedt som presenterades 2019.
- Såväl SKR som Konkurrensverket har dock motsatt sig förslaget om fysisk etablering. SKR menar att det riskerar hämma utvecklingen och begränsa regioners handlingsfrihet medan Konkurrensverket menar att krav på fysisk etablering skulle vara ett brott mot lagen om valfrihetssystem (LOV).
- Komplexiteten i frågorna kring nuvarande ersättningsregler och huruvida de digitala aktörerna skapar en kostnadseffektiv avlastning på vården eller inte har utgjort en grogrund för ökad politisk polarisering, men även en ofta infekterad debatt inom sjukvården i Sverige.

Omsättning och EBIT per nätläkarbolag*

*Informationen är hämtad från respektive aktörs koncernredovisning. Notera att Min doktors koncernredovisning för 2020 i skrivande stund ännu ej publicerats, varpå omsättning och EBIT tagit från kommunicerad information på bolagets hemsida.

Tillfälliga nya momskompensationer införs i väntan på vägledning från EU

- Mervärdesskatt på uthyrning av vårdpersonal trädde i kraft 1 juli 2019 och innebär en kostnadsökning om 25% vid inhyrning av vårdpersonal som arbetar genom egna bolag eller hyrs ut via bemanningsföretag.
- I juli 2021 kom en dom i HFD som gick emot Skatteverkets uppfattning rörande uthyrning av vårdtjänster som av Skatteverket ansågs utgör grund för mervärdesskattning. Domen slår fast att läkare som samarbetar i läkarhus inte ska anses tillhandahålla momspliktiga tjänster och kan anses vara principiellt viktig även om den inte kan tolkas brett över hela branschen, vilket gör att frågan kring vårdmomsen i stort kvarstår.
- I juni 2021 presenterades den särskilda utredningens betänkande, som har haft i syfte att undersöka förutsättningarna för en förändrad lagstiftning i frågan om mervärdesskatt vid inhyrd vårdpersonal och inhyrd personal för social omsorg. Utredningen föreslår ingen ändring av mervärdesskattelagen då det anses saknas avgörande vägledning från EU-domstolen gällande sjukvårdsundantaget. Inom social omsorg finns dock avgöranden från EU-domstolen, där det framgår att uthyrning av personal för social omsorg i sig anses utgöra tjänster av enbart social karaktär. Detta innebär att det saknas möjligheter på nationell nivå att exkludera dessa tjänster från mervärdesskatteplikt.
- Utredningen föreslår dock nya nivåer för momsersättning vilka ska komma att fördelas via Regionerna. Utredningen konstaterar att förslaget innebär en ökad administrativ börda för berörda aktörer då kostnadsandelen för inhyrd personal måste styrkas för varje ansökan om momsersättning.
- Under pandemin har en annan aspekt kring momsproblematiken också gjort att fastighetsägaren inte kunnat hyra ut lokaler för vaccinering genom privata vårdgivare som bedriver momsbefriad verksamhet utan att riskera bli återbetalningsskyldiga för historiska avdrag för ingående moms. I praktiken har detta inneburit att lokaler som kunnat användas för att skynda på vaccineringen hellre lämnats vakanta.

Bild: Scandina

Vinster i välfärden spås lägga sig högt upp på den politiska agendan till följd av partiledarskifte inom S och kommande valår

- Till följd av Januariavtalet har frågan kring vinsterna i välfärden tonats ner i den politiska debatten under de senaste åren. Detta avtal har dock nu avslutats till följd av årets regeringskris som resulterade i att Stefan Löfven förlorade misstroendeförklaringen.
- I skrivande stund har Magdalena Andersson valts till partiordförande i S, men ännu ej bekräftats som statsminister av Riksdagen. Många menar att detta kommer att innebära en tydligare linje mot mer klassisk socialdemokratisk ideologi med en hårdare linje i frågor rörande exempelvis privatisering och kapital- och förmögenhetsbeskattning. Historiskt vet vi även att man under valårsperioder tenderar att lyfta fram traditionell idépolitik framför avhandling av sakpolitiska frågor, vilket också kan innebära ökat fokus på frågor kring vinster i välfärden. På S-kongressen valde också Magdalena Andersson att lyfta restriktioner mot vinster i välfärden som en högt prioriterad fråga för S inför kommande val.
- Frågan kring vinster i välfärden har på senare tid aktualiserats främst vad gäller skolan, vilket inte minst hamnade i rampljuset till följd av att S offentliggjort att man ska arbeta aktivt för att stoppa vinstuttag i skolan. Det har det även noterats hårdare tongångar under pandemin mot privatisering inom äldreomsorg.
- Vår bedömning är att det fortsatt kommer råda ett ansträngt parlamentariskt läge efter valet 2022, vilket kommer försvåra möjligheterna för S, V och MP att genomföra större inskränkningar av privatisering och valfrihet inom välfärden. Dock bedöms riskerna vara större inom skolsektorn vad gäller olika begränsningar av vinstuttag ur privata skolföretag. Situationen inom vården är annorlunda. Dels är rådande omständigheter med en växande vårdskuld en

begränsande faktor och därtill är privata alternativ i vårdsektorn mer etablerade inslag, och som i kommuner och regioner fungerar väl. Sammantaget innebär det att riskerna för mer inskränkande vinstbegränsningar ändå inte ska överdrivas. Dock kommer frågan att drivas hårt under valrörelsen som en polariserande fråga mellan de två huvudblocken.

Bild: Scandina

Förslag kring begränsning av privata sjukförsäkringar är sannolikt, men mer långtgående inskränkningar bör hållas tillbaka av växande vårdköer efter pandemin

- Slutbetänkandet i utredningen om privata sjukvårdsförsäkringar lämnades över till regeringen i oktober 2021. Utredningen föreslår bl.a. ökad kontroll och tillsyn av privata vårdgivare som vid sidan av regionen har andra uppdragsgivare såsom försäkringsbolag. Utredningen visar att 690 000 personer hade tecknat en privat sjukvårdsförsäkring i slutet av 2020 och att antalet stadigt ökat senaste åren. Bakgrunden till utredningen är den rapport som genomfördes av Vårdanalys där det bland annat konstaterades att patienter får snabbare vård inom vissa områden via privata sjukförsäkringar. Vårdanalys kunde dock ej konstatera att detta hade lett till några undanträngningseffekter – det vill säga om köerna i den offentliga vården blir längre på grund av försäkringspatienterna.
- Utredningen betonar att de presenterade förslagen endast ska ses som ett första steg och att fler åtgärder kan komma att bli aktuella. Då dessa och eventuellt kommande förslag kan få stor inverkan på alla privata företag som har försäkringspatienter, om de leder till lagstiftning, bör frågan följas noga av vård-omsorgsföretag med sådan verksamhet. En återhållande faktor till att införa för hårda begränsningar i försäkringslösningar är enligt vår bedömning dock den vårdskuld som byggts upp under pandemin. Det bör i nuläget ha en tydlig återhållande inverkan mot långtgående ändringar inom området.
- De vanligaste behandlingarna inom sjukvårdsförsäkringen är besök hos fysioterapeuter, naprapater och psykologer/psykoterapeuter. Akutsjukvård, intensivvård eller palliativ vård utförs inte inom sjukvårdsförsäkringen.

Bild: Unsplash

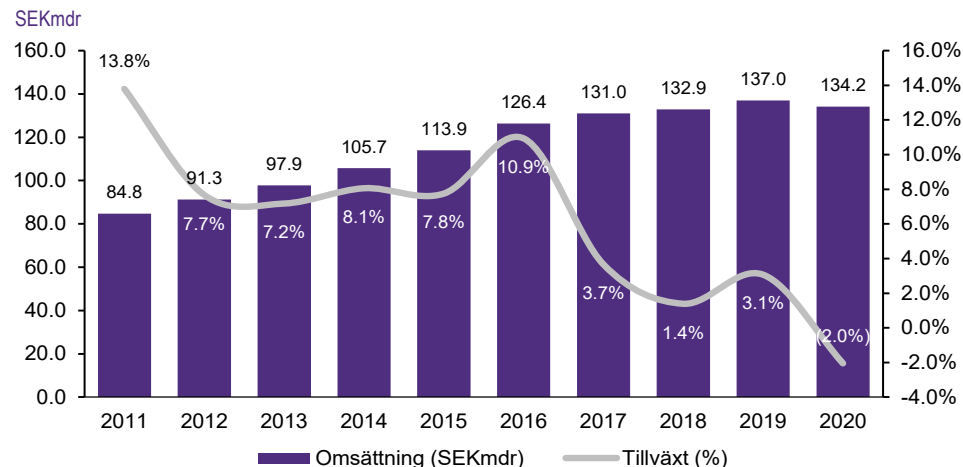

SEKTION 3

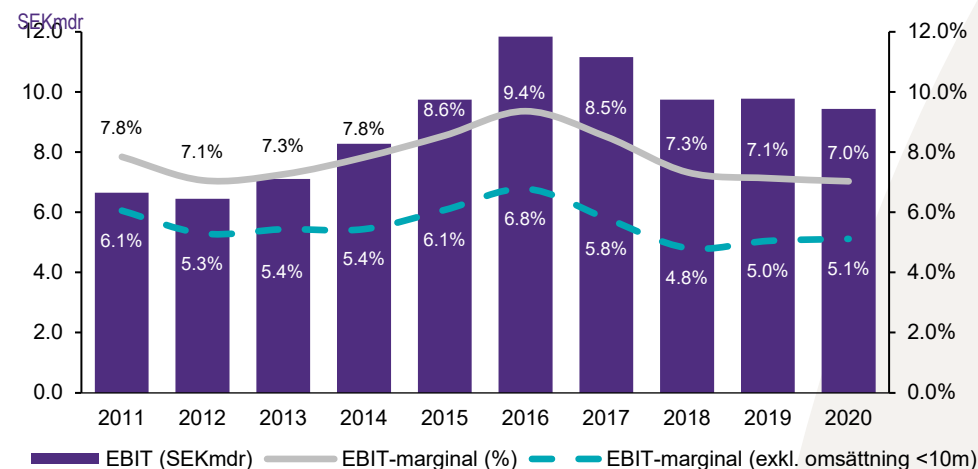
Privata vård – och omsorgssektorn i Sverige

Omsättningen sjunker bland privata vårdgivare under pandemin och underliggande lönsamheten hålls stabil främst genom statliga stödåtgärder

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr%)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr)

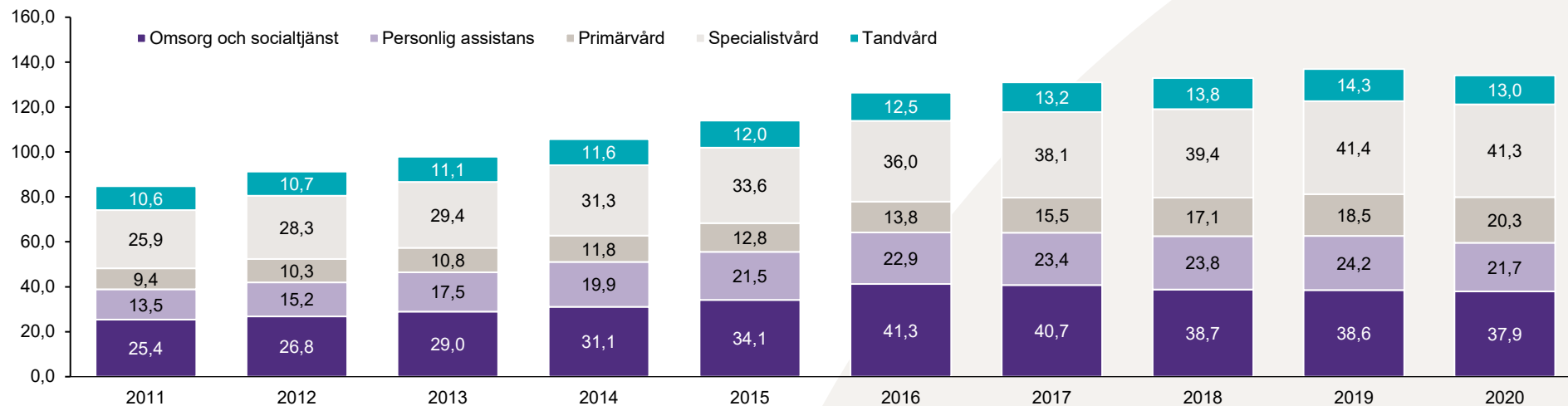

Kommentarer

- Den totala omsättningstillväxten minskade under 2020 med SEK 2,8mdr eller 2,0% jämfört med 2019, vilket är det första minskningen sedan 2011. Minskningen är delvis drivet av att en stor del av den icke-akuta vården antingen har ställts in eller skjutits upp för att istället tillföra resurser eller på annat sätt avlasta den akuta sjukvården. Minskningen är också ett resultat av att befolkningen i mindre utsträckning har sökt vård, vilket främst påverkat tandvård, primärvård, somatisk specialistvård och äldreomsorg. Vi noterar även en stor nedgång inom personlig assistans under 2020.
- Lönsamhetsmarginalen för 2020 ligger stabil på 7,0% jämfört med 2019, vilket innebär att marginalen inte sjunker för första gången sedan 2016. En bibehållen lönsamhetsmarginal trots sjunkande omsättning förklaras huvudsakligen av statliga pandemistöd. Lönsamheten är fortsatt påverkad av de stora investeringar som görs inom digitala lösningar, justerat för dessa effekter uppgår lönsamheten till ca 7,8% 2020 (7,6% 2019).
- Regionernas köp av verksamhet från privata aktörer ökade med 2,3% 2020 i jämförelse med 2019 (8,1%), motsvarande utveckling för kommunernas inköp uppgår till 1,5% under 2020 (1,9% under 2019). För regionernas köp noteras den största nedgången inom tandvård (-13,0%) samt specialiserad somatiskt vård (-5,0%). För kommunerna har köpen från privata aktörer varit i linje med föregående års utfall. Högst tillväxt noteras dock i köp av insatser relaterade till insatser enligt LSS, motsvarande en tillväxt om 6,4%.
- Primvården har omsättningsmässigt klarats sig relativt stabilt under pandemin vilket sannolikt är drivet av att flera regioner applicerar fast ersättning i förhållande till listade patienter, vilket inneburit att ersättning utgått till privata vårdgivarna trots minskad besöksfrekvens. Vidare har även primärvården tagit ett stort ansvar för covid-19-relaterad testning och smittspårning. Vaccination av covid-19 påbörjades i slutet av december 2020, vilket därmed förväntas få genomslag först 2021. Inom ramen för vaccinationen av covid-19 har privata aktörer spelat en viktig roll, där exempelvis ca 80% av utförda vaccinationer under december 2020-september 2021 utförts av privata vårdgivare. Tandvården har minskat såväl i omsättning som i lönsamhet. Minskningen drivs främst av lägre besöksfrekvens under pandemin (främst under första vågen). Individer i samhället i främst riskgrupper valde bort tandläkarbesök med rädsla för smittspridning, vilket riskerar att leda till ett uppdämt behov framåt.
- Privata vårdgivare har sannolikt en viktig funktion i hantering av det uppdämda vårdbehovet. Samtidigt lyfts utmaningar såsom bland annat avsaknad av privata aktörer i de mindre regionerna samt upphandlingsregler som resulterar i långa ledtider. SKR har inrättat ett projekt (Projekt Hänvisning) vars syfte är att säkerställa att vård kan ges till patienter som fått vänta för länge på vård till följd av covid-19, där ett regiongemensamt och nationell databas över bland annat över avtal med privata aktörer föreslås.

Specialistvården fortsatt största underbransch i sektorn

Omsättningsfördelning per underbransch 2011-2020 (SEK mdr)

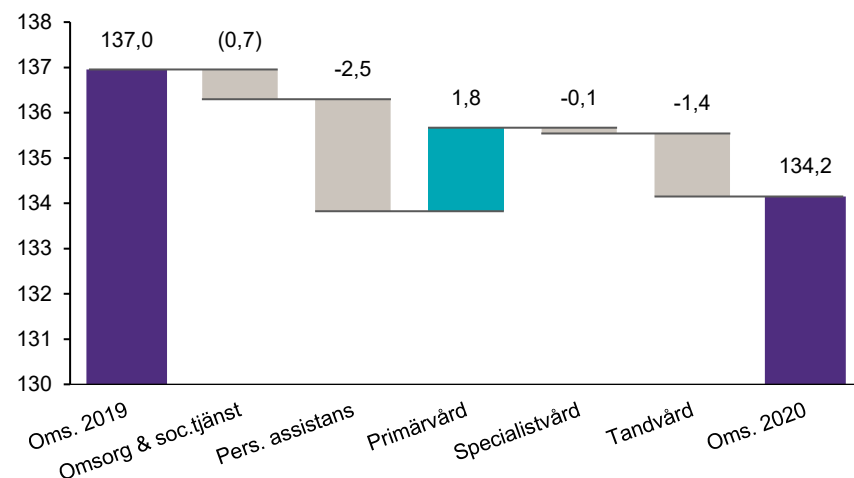
Kommentarer

- Specialistvården omsätter SEK 41,3mdr under 2020 och bibehåller platsen som största underbransch inom vård- och omsorgsmarknaden följt av Omsorg och socialtjänst som sedan 2016 uppvisat en årlig genomsnittlig tillväxttakt om 2,1%. Detta förklaras i stor utsträckning av minskade kostnader relaterade till den tidigare ökande migrationen samt en minskande andel av befolkningen som tilldelas biståndsbeslut för omsorgstjänster.
- Primärvården visar fortsatt tillväxt under 2020 och har sedan 2016 uppvisat en årlig genomsnittlig tillväxttakt om 10,2% i takt med att primärvården får en allt mer betydande roll i det svenska sjukvårdssystemet.

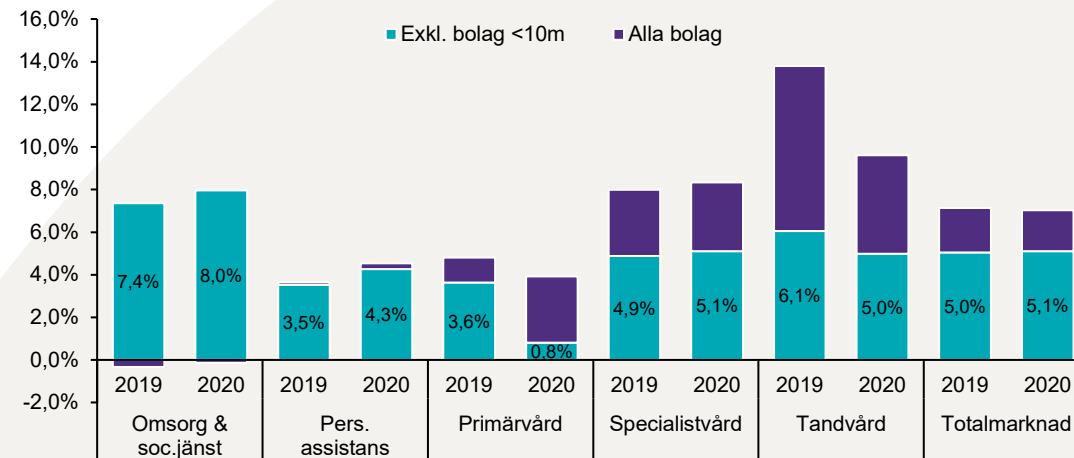
Personlig assistans tillsammans med tandvården dämpar tillväxten 2020

Omsättningsutveckling i vårdbranschen per underbransch 2019-2020

SEKmdr

Utveckling i EBIT-marginal i vårdbranschen per underbransch 2019-2020

Kommentarer

- Under året har samtliga underbranscher förutom primärvården uppvisat lägre omsättning än föregående år. Likt föregående år visar primärvården positiv tillväxt även under 2020.
- Lönsamheten minskade med 0,1 p.p till 7,0% under 2020 huvudsakligen drivet av underbranschen tandvård som uppvisar en lönsamhet om 4,2 p.p lägre än 2019. Resterande underbranscher har trots pandemin uppvisat lönsamhet ungefärligen i linje med föregående år. Bolagens underliggande lönsamhet bedöms ha påverkats negativt av pandemin, men olika stödåtgärder synes ha motverkat en nedgång i lönsamhet i de flesta av delsektorerna.
- Påverkan på lönsamhet i bolag med en omsättning under SEK 10m är störst i underbranscherna Primärvård, Specialistvård samt Tandvård. I underbranscherna Omsorg och socialtjänst samt Personlig assistans är skillnaden marginell när bolag med en omsättning under SEK 10m exkluderas. Noterbart är att lönsamheten rensat för mindre bolag är som högst inom omsorg och socialtjänst både 2020 och 2019. Inklusiva de mindre bolagen har tandvården fortsatt högst lönsamhet, trots ett rejält tapp under 2020.

Översikt av den privata vård- och omsorgssektorn

Region/kommun	Regionfinansierad vård			Kommunfinansierad vård- och omsorg		
Delmarknad	Tandvård	Primärvård	Specialistvård	Omsorg och socialtjänst		Personlig assistans
Marknadsstorlek (2020)	SEK 13,0 mdr	SEK 20,3 mdr	SEK 41,3 mdr	SEK 37,9 mdr		SEK 21,7 mdr
Verksamhetsområden	- Tandläkare - Tandteknik	- Vårdcentraler - MVC - BVC	- Företagshälsövård - Specialistläkare - Fysioterapeutisk vård - Sjukhusvård	- Särskilt boende - Hemtjänst - LSS	- HVB och familjehemsvård - Behandling och missbruk	Personer med funktionshinder
Större aktörer	- Praktikertjänst - Colosseum	- Praktikertjänst - Capio	- Capio - Aleris	- Attendo - Ambea	- Förenade Care - Humana	- Humana - Frösunda - Team Olivia
Tillväxtfaktorer	- Växande medelklass - Vikten av munhälsa	- Ökad andel äldre - Omfördelning från akut till primärvård - Privatisering (LOV)	- Ökad andel äldre - Ökade kostnader för sjukfrånvaro - Ökat antal livsstilssjukdomar	- Ökad andel äldre - Ökade komplexa behov	Ökade komplexa behov	Ökade komplexa behov
Tillväxtutsikter (medellång sikt)						
Konkurrensfaktorer	- Närhet - Relation - Word-of-mouth	- Närhet - Relation - Erbjudanden	- Kompetens - Renommé - Teknik/innovation	- Kvalitet - Effektivitet - Närhet	- Kvalitet - Effektivitet	- Kvalitet - Effektivitet - Närhet
Dominerande ersättningsmodell	Fri prissättning	Kundvalsmodellen	- Upphandling enligt LOU - Köp av tjänster	- Entreprenadmodellen - Kundvalsmodellen - Köp av tjänster (ramavtal)	- Entreprenadmodellen - Kundvalsmodellen - Köp av tjänster (ramavtal)	Kundvalsmodellen
Uppskattad privatiseringsgrad	~ 60%	~ 50%	~ 80-90% (företagshälsa) ~20% Psykiatrisk vård ~25% Somatisk specialistvård	~ 20% (äldreomsorg) ~ 25% (hemtjänst) ~ 20% (LSS)	~ 80% (HVB) ~ 50% (HVB ensamkommande)	~75%

Fortsatt fokus på utveckling av hållbarhetsarbetet inom vårdsektorn

Andel privata vårdaktörer som:	2018	2019	2020	Trend
Upprättar en hållbarhetsrapport*	61%	85%	80%	↻
Redovisar sin påverkan på och bidrag till FN:s Globala mål	50%	59%	56%	→
Använder ramverk för hållbarhetsredovisning**	25%	24%	25%	→
Redovisar nyckeltal för sin miljöpåverkan	8%	47%	56%	↗
Har låtit tredje part granska hållbarhetsrapporten	0%	0%	0%	→
Redovisar genomförd intressentdialog	58%	41%	50%	→
Diskuteras pandemins påverkan på verksamheten & hållbarhetsarbetet	-	64%	81%	↗

Vanliga nyckeltal

Miljö	Social & Styrning	Politics
- Totala CO2 utsläpp - Fastighetsanvändning - Energianvändning, direkt och indirekt - Energimixen - Vattenförbrukning - Avfall och återvinning	- Sjukfrånvaro - Medarbetarnöjdhet på jobbet och med närmsta chef - Kundnöjdhet - Könsfördelning per befattning - Lönegap - Åldersfördelning - Antal allvarliga händelser	- Kvalitetspolicy - Datasäkerhetspolicy - Arbetsmiljöpolicy - Policy för mångfald - Miljöpolicy - Resepolicy - Inköpspolicy - Antikorruptionspolicy - Uppförandekod

- Demografiska förändringar, ökade krav på kvalitet, pandemin, digitalisering och behovet av en hållbar och långsiktig vård driver ökad förfrågan hos privata vårdbolag i Sverige och globalt. Vi ser ett ökat tryck de senare åren på att arbeta aktivt med hållbarhetsfrågor såväl ur ett företags- som samhällsperspektiv.
- Det finns idag tydliga förväntningar på företag i vårdsektorn att ha en intressentdialog och kartlägga väsentliga hållbarhetsfrågor i verksamheten som kan innebära risker eller möjligheter. Enligt rådande marknadsstandard för intressent- och samhällsperspektiv bör företag utöver ovanstående punkter även rapportera sitt bidrag till FN:s Globala mål ur ett samhällsperspektiv.
- Det finns specifika risker kopplade till hållbarhetsperspektivet som kan utgöra hot mot vårdföretagens verksamhet. Framför allt är sociala och affärsetiska frågor i fokus ur ett riskperspektiv medan miljöfrågor tenderar att stå högt på intressenters agenda. Ett exempel som nämnt i tidigare avsnitt är att vi ser stora risker kopplat till effektiv drift och fortsatt lönsamhet i verksamheten p.g.a. svårigheten att attrahera rätt kompetens. Detta riskerar i sin tur att påverka övrig personal negativt med stress, ökad sjukfrånvaro samt högre personalomsättning som följd. Dessa faktorer är ett hot mot kort såväl som långsiktig lönsamhet.
- I en allt mer digitaliserad vårdsektor står även datasäkerhet på agendan – pandemin påvisade stora brister i koordinering av informationssystem. I ständigt fokus är utöver detta solida datasystem som kan hantera en hög nivå av sekretess samt stå starkt mot yttre angrepp.
- Vår bedömning är att vårdbolag i större utsträckning bör kartlägga och kommunicera kring vilka miljö, sociala och företagsstyrningsfaktorer som kan ha negativ inverkan på verksamheten samt även kring viktiga frågor för intressenter och hur dessa två perspektiv hanteras. För att få en översikt och vässa hållbarhetsarbetet och riskhanteringen ytterligare bör företag sätta tydligare mål och mäta relevanta KPIer. En ökad användning av rapporteringsramverk som GRI kan vara till stor hjälp för företagen för att strukturera sin hållbarhetsstrategi och förbättra kommunikationen.

*2019 kartlades 23 bolag varav 14 hållbarhetsrapporter identifierades. 2020 kartlades 20 bolag varav 17 hållbarhetsrapporter identifierades, 2021 kartlades samma 20 bolag varav 16 uppdaterade hållbarhetsrapporter identifierades.

** Exempelvis Global Reporting Initiative (GRI), Integrated Reporting (IR), Greenhouse Gas Protocol, UN Global Compact

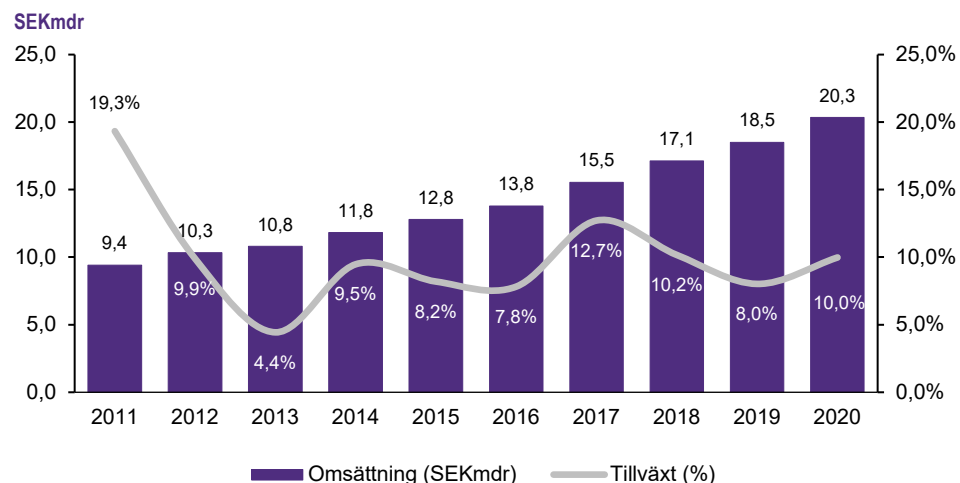

SEKTION 4

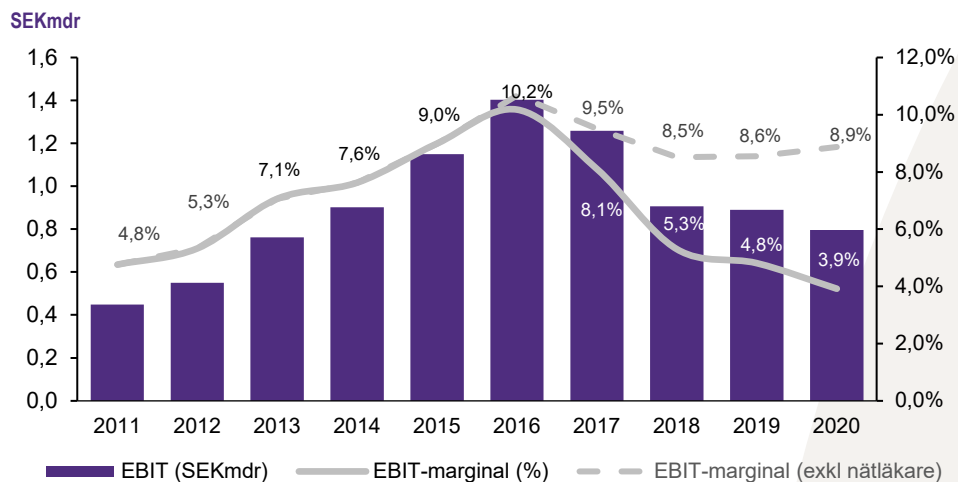
Utveckling per underbransch

Ökad tillväxt inom primärvården trots pandemin och stabil lönsamhetsutveckling

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr, %)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr, %)

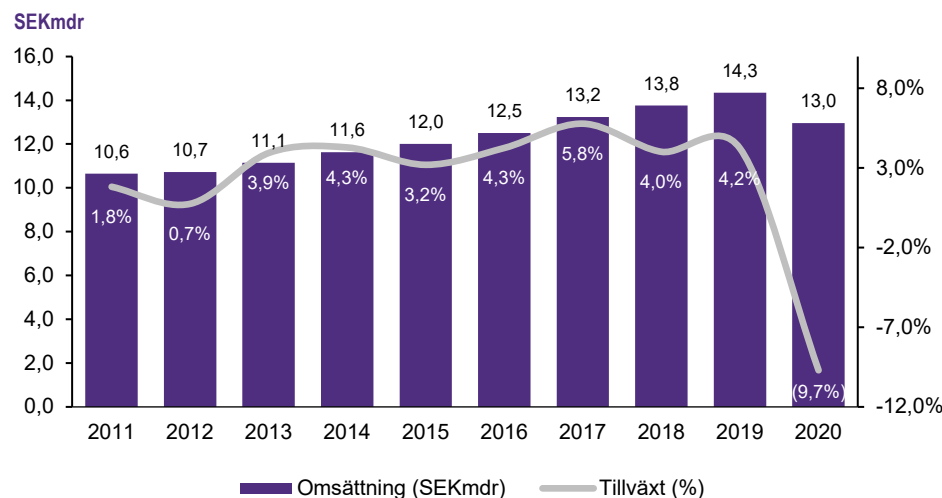
Kommentarer

- Omsättningen inom primärvården har ökat 2020 med SEK 1,8mdr jämfört med 2019, vilket ger en tillväxt på 10,0%. Många regioner har en fast ersättning baserat på antal listade patienter, vilket gör att minskat antal fysiska besök under pandemin inte slagit särskilt hårt på branschen. Utöver det antas digitaliseringen ha ökat omsättningen, där besök uppges blivit mer effektiva och således har fler vårdbehov kunnat hanteras under mer begränsad tid. Utöver det har även primärvården i många delar av landet tagit ansvar för såväl provtagning och smittspårning samt vaccination av riskgrupper, vilket också drivit omsättningstillväxt. Under 2020 har regionernas köp av huvudverksamhet från privata aktörer ökat med 6,1% i jämförelse med 2019 (9,2%).
- EBIT-marginalen har sjunkit till 3,9% starkt påverkat av den växande marknadsandelen som nätläkarbolagen utgör inom primärvården. Dessa aktörer investerar i sektorn för att uppnå tillväxt och går alltjämt med stora förluster, vilket påverkar lönsamheten i primärvårdssektorn som helhet. Rensat för nätläkarbolagen har lönsamheten ökat något under 2020 och förstärker bilden av ett trendbrott inom branschen där man mellan 2016 och 2018 noterade sjunkande marginaler.
- Primärvården har under pandemin tvingats ställa om vårdprocesser och resurser, och även om full slutsats inte kunnat dragits ännu, pekar det mesta på att kvalitén i vården varit oförändrad. Primärvården har också ökat sin andel av uppnådd vårdgaranti, vilket bedöms vara väsentligt påverkat av ett minskat patientinflöde och till viss del uppskjuten vård. Samtidigt konstateras att en uppgång av digitala besök har skett, som hjälpt till att upprätta vårdbehovet med en snabb första kontakt, där ofta primärvården står som utförare. Digitaliseringen bedöms ha ökat effektiviteten då pandemin påskyndat omställningen i sektorn.
- Behovet av vård skiljer sig markant mellan regionerna och i en rapport av SNS framgår vilka variabler som styr människors vilja att söka vård. Rapporten visar att behovet av vård förklarar en relativt liten del av antalet besök till primärvården. Ett tydligare samband finns istället mellan tillgänglighet av vårdcentraler och ökad besöksfrekvens till primärvården, vilket bekräftar en högre besöksfrekvens inom primärvården i Stockholm. I rapporten lyfts vidare fram att det blir problematiskt att inte kunna avgöra vilka faktorer som styr besöksfrekvens till primärvården inom olika regioner samtidigt som Sverige har som mål att all primärvård ska erbjudas på lika villkor och efter samma behov oberoende region i Sverige.

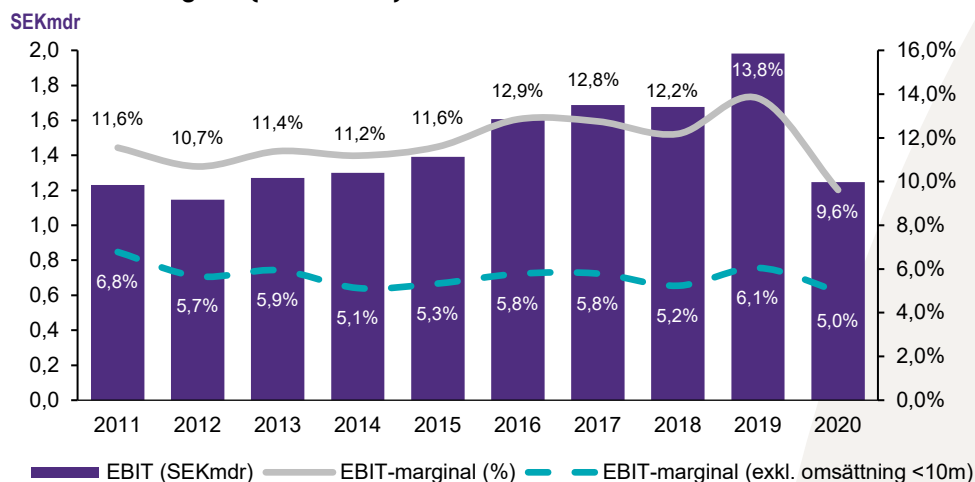
Not: Lönsamhet för primärvård under perioden 2013-2015 har uppdaterats med ny lönsamhetsfördelning mellan tandvård och primärvård för Praktikertjänst AB.

Kraftigt minskad besöksfrekvens inom tandvården har slagit mot lönsamheten och kan komma att påverka vårdbehovet i andra delar av hälso- och sjukvården

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr, %)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr, %)

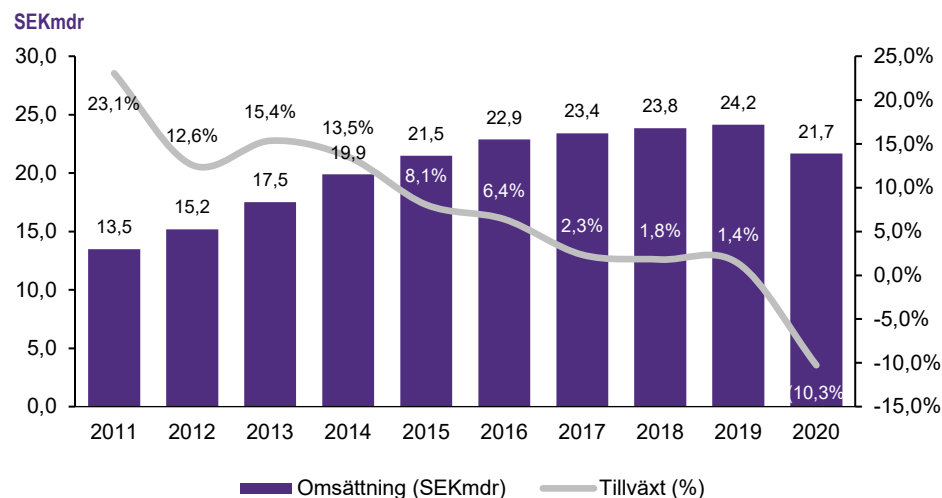
Kommentarer

- Under 2020 minskade omsättningen med SEK 1,3mdr till SEK 13,0mdr, vilket är omsättningsminskning med 9,7%. Minskning är primärt drivet av färre besök till tandvården, relaterat till oron för att smittas av covid-19 men även att öppettider och tillgängligheten inom tandvården begränsats. Under pandemin har den privata tandvården klassificerats som en särskilt utsatt bransch av regeringen. Omsättningstappet inom branschen har till viss del dämpats av erhållna statliga stöd som beslutats av regeringen och omfattar generellt stöd för korttidsarbete, ersättning för sjukkostnader och omställningsstöd.
- EBIT-marginalen minskade till 9,6% (minskning med 4,2 p.p.), vilket bedöms vara korrelerat med den kraftigt minskade omsättningen i kombination med likande nivå av fasta kostnader. Vissa stödåtgärder har begränsat lönsamhetsnedgången, men de bedöms inte ha varit så omfattande i tandvården.
- Vi har under de senaste åren noterats en konsolidering på marknaden i takt med att större aktörer inom tandvårdsmarknaden uppvisat tydliga förvärvsagendor. Andelen tandläkarmottagningar med 1-4 anställda har under den senaste femårsperioden minskat från ca 80% av de totala antalet tandläkarmottagningar till 72% under 2020. Konsolideringstrenden noteras även under 2020 där flertalet förvärv har genomförts. Marknaden är dock fortsatt dominerande av mindre aktörer men med de större aktörernas tydliga förvärvsstrategi kommer marknaden att fortsätta konsolideras framgent.
- Under 2020 minskade regionernas köp av tandvård från privata tandvårdsbolag med 13,0% vilket kan sättas i relation till regionernas köp från privata aktörer under perioden 2015-2019 som uppgick till i genomsnitt 7,8% årligen. Vi noterar även stora regionala skillnader i antalet undersökningar bland vuxna under 2020 i jämförelse med 2019 där exempelvis besök hos folktandvården i Örebro och Södermanland har ökat under 2020 medan endast ca 40% av 2019 års besök har genomförts under 2020 i Östergötland och Dalarna. De regionala skillnaderna antas primärt förklaras av skillnader i folktand-vårdens öppettider under året samt den lokala smittspridningen. Motsvarande regionala skillnader har inte noterats inom den privata tandvården där andelen besök 2020 uppgår genomgående inom intervallet 74-89% av 2019 års utfall.
- Planerade tandvårdsbehandlingar och liknande åtgärder minskade under pandemin, i enlighet med resterande del av sjukvården. Även inom tandvården spås det finnas ett uppdämt behov efter pandemin som ska hanteras med den löpande framtida tandvårdsbehovet som spås bidra till en kraftig återhämtning för de privata tandvårdsbolagen under 2021.

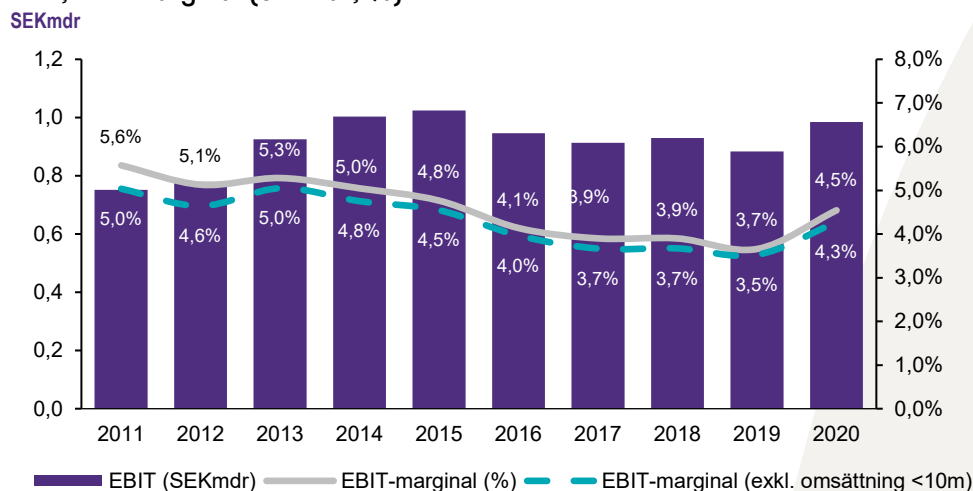
Not: Lönsamhet för tandvård under perioden 2013-2015 har uppdaterats med ny lönsamhetsfördelning mellan tandvård och primärvård för Praktikertjänst AB.

Klart fallande omsättning inom personlig assistans, men pandemins effekter har kunnat hanteras lönsamhetsmässigt

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr, %)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr, %)

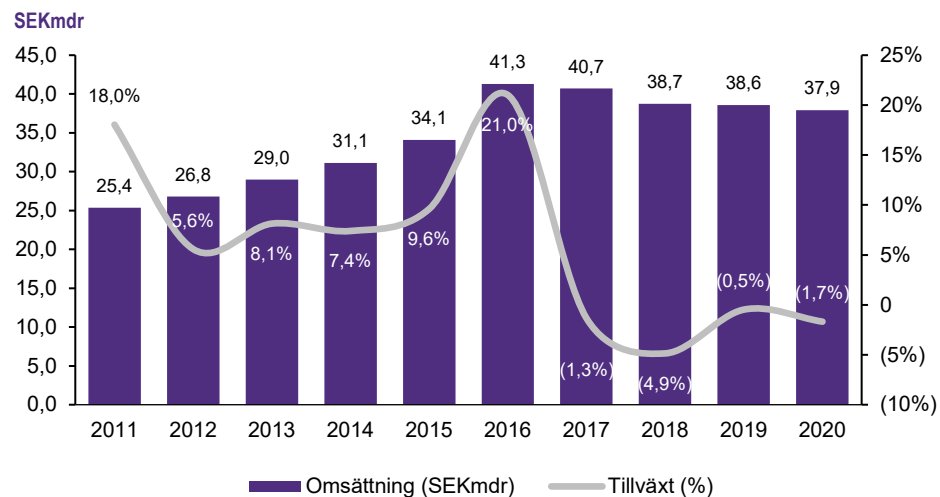

Kommentarer

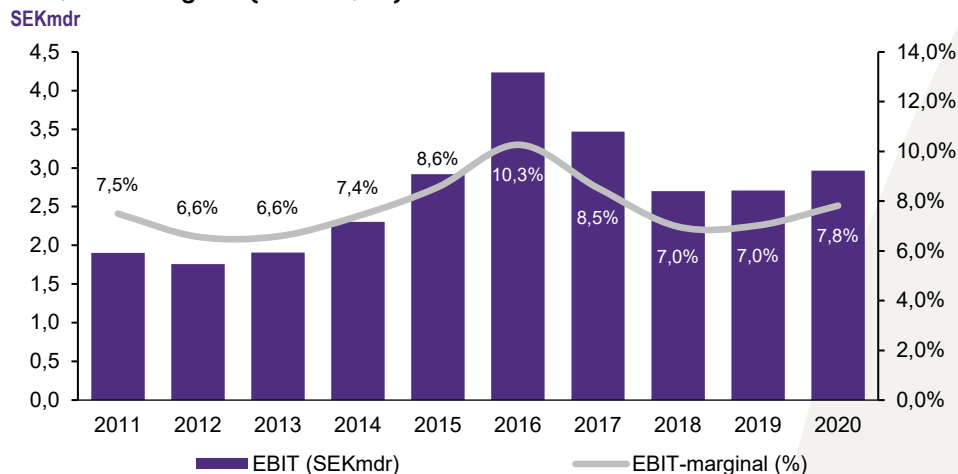
- Under 2020 minskar omsättningen inom personlig assistans med 10,3% vilket är ett kraftigt tapp i relation till föregående års utfall. Bolagen inom personlig assistans rapporterar om färre assistanstimmar under pandemin, lägre beläggning, ökad sjukfrånvaro samt ökade kostnader för skyddsmaterial som negativa effekter på omsättning och ett resultat av pandemin. Vissa av dessa engångseffekter bedöms till viss del neutraliseras av erhållit statligt stöd.
- Assistansanvändare har under pandemin varit en väldigt utsatt grupp och Socialstyrelsen rapporterar att isoleringen ökat bland användare under pandemin, vilket dels förklaras av att stöd har begränsats och att användare valt eller blivit uppmanade att isolera sig på grund av smittspridningen. Under första halvan av 2021 genomförde Intressegruppen för Assistansberättigade (IFA) en enkätundersökning som visade att 88% av de tillfrågade assistansanvändarna hade isolerat sig och att 16% uppgav att deras psykiska hälsa påverkats mycket negativt under pandemin. Enligt IFA:s undersökning uppgav även 75% av assistentsamordnarna att de minskat antalet assistanstimmar till följd av pandemin.
- Antalet personer som erhåller assistans via Försäkringskassan (offentlig eller privat) minskade under 2020 med 2,0% vilket är en något lägre minskning än föregående år (2,4%). Samtidigt har antalet personer som erhåller assistans via kommunen ökat med 3,4% under 2020, vilket är en ökning med ca 2 p.p. i jämförelse med 2019 och indikerar att kommunerna har fått ett ökat ansvar för personlig assistans under året.
- Andelen avslag från Försäkringskassan vid en persons förstagångsbeslut uppgick till 83% under 2020, vilket är i nivå med 2019 (82%) och 2018 (83%). Avslagen är således kvar på historiskt höga nivåer, t.ex. avslogs 59% av de totala ansökningarna 2012. Enligt Försäkringskassan har antalet assistansberättigade fortsatt att minska under innevarande år. Den negativa trenden i antalet personer som erhåller assistans motverkas till viss del för bolagen inom branschen av att andelen brukare som valt privata utförare ökade från 69% under 2019 till 70% under 2020. Nivån på uppräkningsen av timschablonen var fortsatt oförändrad mellan 2019 (1,5%) och 2020 (1,5%).
- Lönsamhetsmarginalen inom personlig assistans uppgår under 2020 till 4,5%, vilket är en ökning i relation till 2019 års utfall om rekordlåga 3,7%. Deltidsanställda i kombination med statliga stöd antas ha bidragit till att aktörerna har kunnat parera de sjunkande intäkterna med minskade personalkostnader.
- Under hösten 2020 beslutades att beloppet för timschablon höjs med 3,5% för 2021. Med en uppräkningsen om 3,5% förväntar vi oss en fortsatt positiv utveckling för lönsamheten i personlig assistans under 2021 givet att detta inte motverkas av färre tilldelade assistanstimmar. Vidare uppgår schablonen för budgeten 2022 återigen till 1,5%, dvs. lägre än den kollektivavtalade löneökningen för anställda assistenter.

Minskad tillväxt inom omsorg och socialtjänst drivet av lägre efterfrågan på boendeplatser inom äldreomsorgen

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr, %)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr, %)

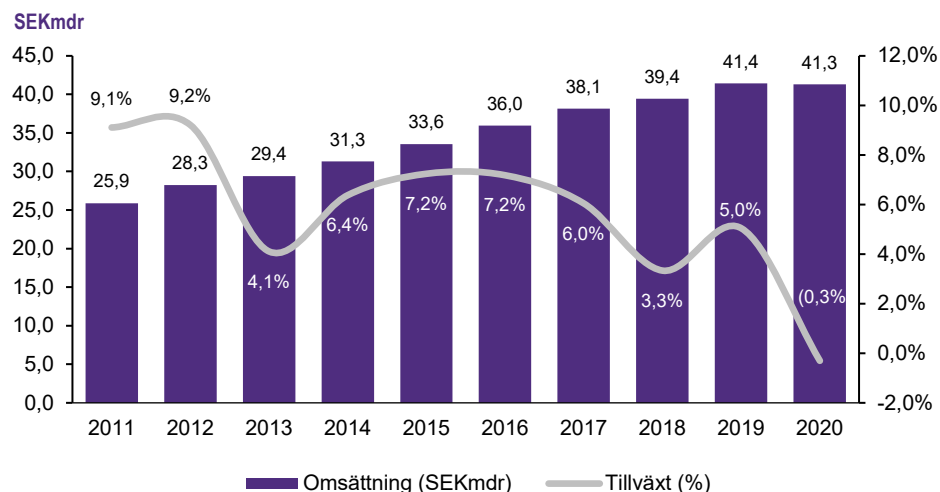
Kommentarer

- Omsättningen minskade fortsatt under 2020 (-1,7%). Den minskade tillväxten förklaras främst av en väsentligt lägre efterfrågan på boendeplatser inom äldreomsorgen under pandemin samt helt eller delvis inställda dagliga och öppna insatser inom såväl LSS₃ som Indiv & Familj (I&F₄).
- Pandemin har haft en väsentlig påverkan på äldreomsorgen, ökade personal- och materialkostnader i kombination med en minskad efterfrågan på såväl boendeplatser och hemtjänststimmar. Trots lägre efterfrågan har kommunernas totala driftkostnader för äldreomsorg (135,3mdr) ökat med 4,6% 2020, där såväl hemtjänst och särskilt boende ökar väsentligt. Kommunernas köp av äldreomsorg från privata företag visar att hemtjänst (3,5%) ökar i högre utsträckning än SÄBO (0,8%). Den privata andelen av antal individer på särskilt boende är näst intill oförändrad mellan 2019-2020 men ökar något inom hemtjänst.
- LSS är under fortsatt tillväxt men har likt annan omsorg påverkats av pandemin, bl.a. genom att dagliga verksamheter har hållits stängda till följd av restriktionerna. Kommunernas köp av LSS från privata företag ökar med 6,4% 2020 och den privata andelen ökar fortsatt från 18,4% 2019 till 18,8% 2020. Kommunernas totala driftkostnader för LSS (60,3mdr) ökar med 4,3% under 2020 samtidigt som antalet totala insatser är oförändrat mellan 2019-2020. Vi ser utmaningar i att hälften av kommunerna redovisar underskott inom LSS-budgeten vilket kan leda till färre biståndsbeslut och längre väntetider. Detta förväntas dock kompenseras av den fortsatt hårda bedömningen av personlig assistans som kan leda till fler biståndsbeslut för LSS-boende. Sannolikt kan även underskotten i LSS driva kommuner att i högre utsträckning handla upp insatser för de mest komplexa behoven som är utmanande att tillhandahålla i egen regi.
- Ökade och komplexa behov har skapat en tillväxt inom I&F de senaste åren, främst drivet av ökade öppna insatser mot missbruk samt HVB- och familjehem för barn och unga. Kommunernas totala driftkostnader för I&F (32,7mdr) ökar med 3,8% 2020 samtidigt som kommunernas köp från privata företag ligger relativt stabilt med undantag för köp av insatser mot barn och unga som ökar. Den förhållandevis höga privata andelen av I&F-kostnader sjunker från 41,7% 2019 till 40,4% 2020.
- Lönsamheten inom privat omsorg uppgår under 2020 till 7,8% vilket är en ökning sedan 2019 (7,0%). Den ökade lönsamheten drivs främst av statliga stöd och verksamheter inom LSS och I&F, vilka redan innan pandemin har visat en högre rörelsemarginal över tid, och som inte påverkats i samma utsträckning av den pandemirelaterade belägningsnedgången som äldreomsorgen.

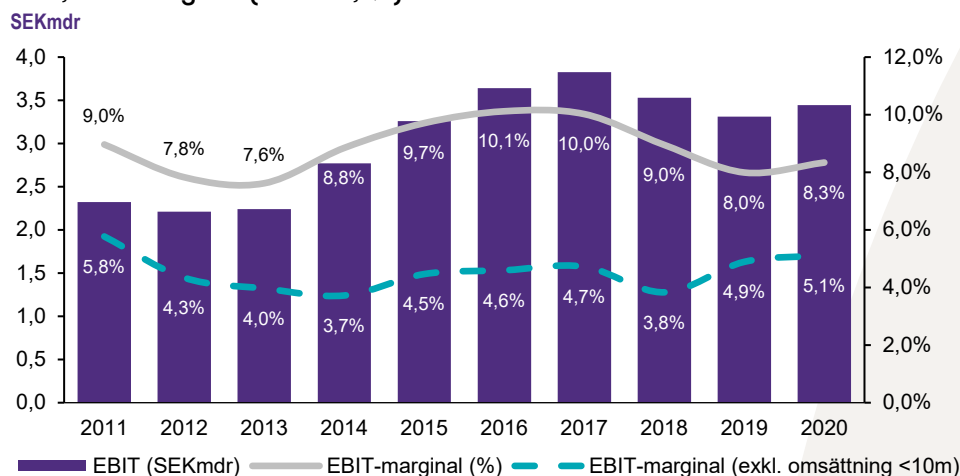
Not 1. Omsorg med boende omfattar främst särskilda boendeformer inom LSS samt äldreboenden.
 Socialtjänst, primärt relaterat till hemtjänst och daglig verksamhet för äldre samt Indiv- och Familjeomsorg
 2. EBIT-marginalen uppvisar ingen väsentlig skillnad om bolag med en omsättning under 10 miljoner exkluderas
 3. LSS avser insatser enligt LSS/SFB exklusive ersättning från Försäkringskassan.
 4. I&F (Individ & Familj) avser vård för vuxna med missbruksproblematik och barn och ungdomsvård (HVB och familjehemsvård)

Utebliven tillväxt inom specialistvård pga pandemin och inställd planerad vård

Omsättning och tillväxt per år (SEKmdr, %)

EBIT, EBIT marginal (SEKmdr, %)

Kommentarer

- Bolagen inom specialistvård visar under 2020 en minskad omsättning om minus 0,3%. De större bolagen har klarat sig bättre medan en tydligare inbromsning noteras hos de mindre aktörerna. Under pandemin antas många av de större aktörerna med högre kapacitet ha kunnat ställa om verksamheten för att avlasta akutvården på olika sätt medan de mindre aktörerna drabbats hårdare av att vård har ställts in och efterfrågan sjunkit. I vissa fall har privata aktörer till och med behövt korttidspermitterat vårdpersonal under pandemin.
- Då underbranschen omfattar en stor bredd av verksamheter har de påverkats i olika utsträckning av pandemin men aktörer inom branschen lyfter exempelvis inställda planerade operationer, låg efterfrågan på hälsokontroller och årskontroller för äldre, omställning till prioriterade aktiviteter samt ett minskat behov av slutenvårdsplatser som faktorer som påverkat branschen negativt under pandemin. Aktörerna inom branschen rapporterar dock om en viss återhämtning under hösten 2020 och att eventuella omsättningstapp till viss del kompenseras av nationella stödpaket.
- Regionernas köp av specialiserad somatiskt vård minskade med 5,0% under 2020 i relation till 2019 (7,7%) vilket visar att regionerna snarare har pausat den specialiserade somatiska vården än köpt in den från privata vårdaktörer. Noterbart är att köp av specialiserad psykiatrisk vård ökar med 14,2% under 2020 i jämförelse med 2019 (0,1%).
- Den positiva trenden i lönsamhet för bolagen inom specialistvård, exkluderat för bolag med en omsättning under SEK 10m, uppgår till 5,1%. Ungefär en tredjedel av specialistvårdens omsättning relaterar till bolag med en omsättning under SEK 10m. Dessa bolag omfattas nästan uteslutande av fåmansbolagsregler som i sin tur innebär att dessa bolag ej belastas med marknadsmässiga löner. Lönsamhetsmarginalen, justerad för bolag under 10 miljoner i omsättning, bör därmed utgöra en mer representativ marginal för specialistvården.
- Företagshälsovården i Sverige omsätter ca SEK 4mdr och har under året drabbats hårt av pandemin trots att statliga stöd dämpat den negativa effekten i viss mån. Aktörer på marknaden rapporterar att vid uteblivna fysiska möten har flertalet genomfört satsningar på digitalisering och ser även ett uppdämt behov som kan bidra till en positiv utveckling under kommande år i takt med att samhället återgår till mer normala arbetsförhållanden.
- Tillväxtfaktorer för underbranschen framgent antas fortsatt vara en åldrande och växande befolkning, en ökad efterfrågan på behandling av livsstilsrelaterade sjukdomar (primärt geriatrik, onkologi och rehab samt behandling av psykisk ohälsa) samt ett uppdämt vårdbehov efter pandemin. Vidare spås långa vårdköer och ökad efterfrågan på psykiatrisk vård tillsammans med låg privatiseringsgrad och en högre effektivitet hos de privata aktörerna leda till ett ökad privatisering inom psykiatri.

SEKTION 5

De tio största aktörerna inom vård- och omsorgssektorn

Finansiella nyckeltal

	Aleris	ambea	Attendo	frösunda	Förenade Care	Humana	Praktikertjänst	Capio	Previas	team:olivia
Total omsättning 2020	6 163 (msek)	11 083 (msek)	12 288 (msek)	2 039 (msek)	1 557 (msek)	7 771 (msek)	8 357 (msek)	n/i	964 (msek)	4 835 (msek)
Total omsättning 2019	n/a	11 040 (msek)	11 935 (msek)	2 066 (msek)	1 553 (msek)	7 446 (msek)	10 845 (msek)	n/i	1 133 (msek)	4 770 (msek)
Total omsättning 2020 (Sverige)	3 626 (msek)	8445 (msek)	n/i	2 039 (msek)	1 557 (msek)	5 657 (msek)	8357 (msek)	n/i	964 (msek)	3 391 (msek)
Omsättningstillväxt	n/a	0,4%	3,0%	-1,3%	0,3%	4,4%	-22,9%	n/a	-14,9%	1,4%
EBITDA 2020	513 (msek)	1 613 (msek)	2 053 (msek)	210 (msek)	57 (msek)	842 (msek)	1 169 (msek)	n/a	-11 (msek)	400 (msek)
EBITDA 2020, Tillväxt (%)	n/a	17.7%	5.8%	46.5%	8.6%	21.0%	22.0%	n/a	-168.9%	17.9%
EBIT 2020	-10 (msek)	717 (msek)	-282 (msek)	89 (msek)	46 (msek)	471 (msek)	891 (msek)	n/a	-26 (msek)	255 (msek)
EBIT 2020, Tillväxt (%)	n/a	36,6%	-142,0%	156,8%	9,7%	27,6%	41,4%	xx	-455,5%	54,8%

Källa: 1. Den finansiella informationen avser följande bolagsnamn; Aleris Group AB, Ambea AB (publ), Attendo AB (publ), Frösunda Omsorg AB, Förenade Care AB, Humana AB, Praktikertjänst AB, AB Previas, Team Olivia AB

* Notera att Attendo enbart separerar Skandinavien och Finland i sin redovisning varpå omsättning för Sverige ej gått att presentera.

* Capio har under 2018 blivit uppköpta av franska Ramsay Générale de Santé. Capio är därmed från 2019 inkluderat i franska bolagets koncernredovisning där ingen tydlig separation görs av enbart Capios verksamhet.

* Aleris blev under 2019 uppköpta av Triton genom ett inköpsförvärf varpå bokslut för 2019 enbart omfattar 3 mån och är ej jämförbart.

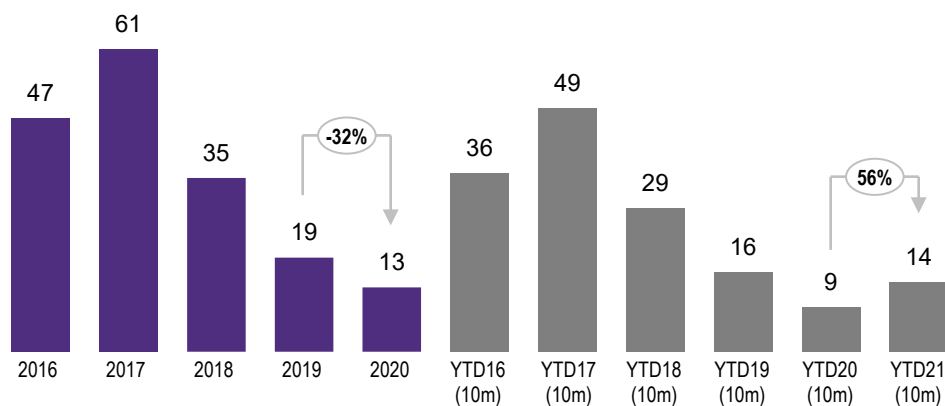

SEKTION 6

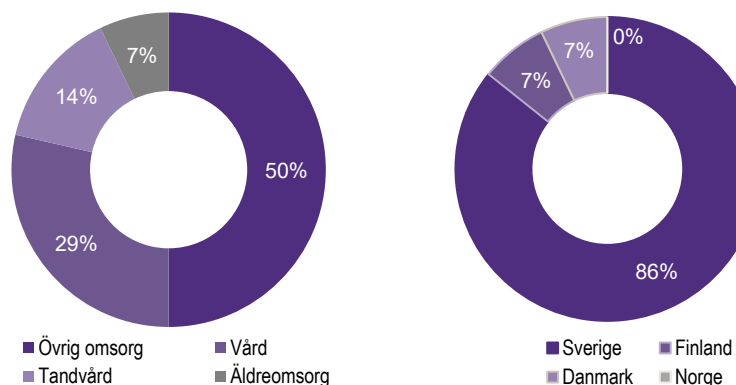
Värderings- och transaktionslandskapet

Fortsatt låg förvärvsaktivitet 2020, men ökad aktivitet under 2021 och särskilt primärvårdsaktörerna är aktiva med även breddning mot psykiatri/psykisk ohälsa

Förvärvsaktivitet bland de 10 största aktörerna i Sverige

Fördelning per land och segment

Not: 1) Avser Aleris, Ambea, Attendo, Capio, Förenade care, Humana, Norlandia, Praktikertjänst, Team Olivia och Previa.

Utveckling och kommentarer

- Den negativa trenden med minskad förvärvsaktivitet bland de 10 största aktörerna noteras även under 2020, men trenden har brutits tydligt under inledningen av 2021 där antalet förvärv redan är större under årets första 10 månader än helåret 2020.
- Pandemin satte ett tydligt spår i förvärvsaktiviteten under 2020 och ett minskat antal förvärv om 32% noterades för helåret i relation till föregående år, 2019. Under de 10 första månaderna av 2021 har dock antalet förvärv uppgått till 14st vilket är en ökning med 56% i jämförelse med motsvarande period föregående år. Bland de största aktörerna är förvärven fortsatt koncentrerade till Sverige och Norden.
- Vi noterar en hög förvärvsaktivitet inom primärvården där aktörerna investerar alltmer resurser inom psykiatri. Bland annat har Kry under 2021 förvärvat PBM som är experter inom beteendepsykologi och Lideta, ägt av investmentbolaget Nordstjärnan, har förvärvat Prima som är en av Sveriges största vårdgivare inom barn- och vuxenpsykiatri. Förvärvstakten är också hög inom primärvården där de nya digitala aktörerna förvärvar fysiska vårdcentraler.

Utvalda förvärv av betydande storlek

Appendix

A. Metodologi

Definitioner och avgränsningar

- Den finansiella informationen baseras på årsredovisningsdata från Retriever. Den finansiella informationen omfattar endast privatägda aktiebolag som bedriver vård- och omsorgsverksamhet i Sverige (SNI-koder 86-88). Den finansiella informationen inkluderar inte medicinsk laborativ verksamhet, ambulanssjukvård samt aktiebolag som ägs av stat/regioner/kommuner. Det innebär också att vård- och omsorgsverksamhet som drivs i företagsformerna handelsbolag, enskild firma, ideell förening, ekonomisk förening och stiftelser inte har inkluderats.
- Notera att den finansiella informationen också innehåller bolag med brutet räkenskapsår. Detta innebär att Grant Thornton har klassificerat den senast tillgängliga finansiella informationen som extraherats vid 2021 års studie och antagit att den är hänförligt till räkenskapsåret 2020. Det som i denna rapport är klassificerat som 2020 kan således innehålla finansiell information för privatägda aktiebolag med räkenskapsår 2019/20, 2020 och 2020/2021. För att erhålla så jämförbar information som möjligt extraheras alltid den finansiella informationen från Retriever under september eller oktober månad.
- För samtliga nya bolag som inte inkluderats i tidigare studier där omsättningen överstiger 5 MSEK genomför Grant Thornton en översiktlig kontroll om företagets verksamhetsinriktning och gör en bedömning om bolaget bör omfattas i denna studie genom besök på hemsida och/eller genom att läsa verksamhetsberättelsen i årsredovisningen.
- För att säkerställa problem med t ex förlängda/förkortade räkenskapsår eller kategoriseringsproblem med underbranscher baserat på SNI-koder har vi rimlighetsbedömt de största aktörerna samt respektive underbransch inom den privata vård- och omsorgsmarknaden. I övrigt har vi ej kvalitetssäkrat den information som erhållits via Retriever.
- Studien omfattar även en analys av branschens tio största privata aktörer. Informationen har erhållits från respektive bolags årsredovisning beträffande omsättning, kassaflöde etc. Den finansiella nyckeltalsinformationen som presenteras i studien inkluderar utländsk verksamhet för de bolag som är verksamma utanför Sverige. Ingen granskning eller bedömning har gjorts kring faktiskt redovisade omsättnings- och resultatnivåer etc.

B. Grant Thorntons klassificering utifrån SNI-kodsystemet

SNI-kod och benämning	Klassificering Grant Thornton	Exempel på verksamhet
87100 Boende med sjuksköterskevård	Omsorg och socialtjänst	Sjukhem, vårdhem, mer allmänna sjukhem än nedanstående
87201 Boende med särskild service för personer med utvecklingsstörning eller psykiska funktionshinder	Omsorg och socialtjänst	Se SNI-kod
87202 Boende med särskild service för barn och ungdomar med missbruksproblem	Omsorg och socialtjänst	Se SNI-kod
87203 Boende med särskild service för vuxna med missbruksproblem	Omsorg och socialtjänst	Se SNI-kod
87301 Vård och omsorg i särskilda boendeformer för äldre personer	Omsorg och socialtjänst	Äldreomsorgen
87302 Vård och omsorg i särskilda boendeformer för personer med funktionshinder	Omsorg och socialtjänst	Bolag både med boende, personlig assistans och öppenvård.
87901 Heldygnsvård med boende för barn och ungdomar med sociala problem	Omsorg och socialtjänst	T.ex. HVB-hem, fosterhem och boende för ensamkommande flyktingbarn.
87902 Omsorg och sociala insatser i övriga boendeformer för vuxna	Omsorg och socialtjänst	Behandlingshem
88101 Öppna sociala insatser för äldre personer	Omsorg och socialtjänst	Personlig assistans och hemtjänst för äldre
88991 Öppna sociala insatser för barn och ungdomar med sociala problem	Omsorg och socialtjänst	Familjehemsvård
88992 Öppna sociala insatser för vuxna med missbruksproblem	Omsorg och socialtjänst	Rehab och utslusningsverksamhet för missbrukare
88993 Övriga öppna sociala insatser för vuxna	Omsorg och socialtjänst	Öppenvårdverksamhet för ungdomar och vuxna
88102 Öppna sociala insatser för personer med funktionshinder	Personlig assistans	Personlig assistansverksamhet, t ex Frösunda
86211 Primärvårdsmottagningar med läkare m.m.	Primärvård	Vårdcentraler
86903 Primärvård, ej läkare	Primärvård	Barnmorskemottagningar
86102 Specialiserad sluten somatisk hälso- och sjukvård på sjukhus	Specialistvård	Sjukhus
86103 Specialiserad sluten psykiatrisk hälso- och sjukvård på sjukhus	Specialistvård	Läkarkonsult (total oms. 3 MSEK)
86212 Annan allmän öppen hälso- och sjukvård, ej primärvård	Specialistvård	Företagshälsovård och Sjukhusvård
86221 Specialistläkarverksamhet inom öppenvård, på sjukhus	Specialistvård	Sjukhus
86222 Specialistläkarverksamhet inom öppenvård, ej på sjukhus	Specialistvård	Sophiahemmet,
86905 Fysioterapeutisk verksamhet o.d.	Specialistvård	Sjukgymnaster, kiropraktiker, Rygginstitutet
86909 Annan öppen hälso- och sjukvård, utan läkare	Specialistvård	Dialysklinik, psykologer, sjukvårdsrådgivning
86230 Tandläkarverksamhet	Tandvård	Tandläkarmottagningar
86904 Tandhygienistverksamhet	Tandvård	Tandtekniker, hygienister

C. Källförteckning (1/2)

Källor – Publicerade studier/rapporter/artiklar

Almega (2021). Privat vårdfakta 2021

Coronakommissionen (2020). Äldreomsorgen under pandemin

Coronakommissionen (2021). Sverige under pandemin, vol 2.

Dagens nyheter (2021). Fakta i frågan: Var privata äldreboenden sämre än kommunala på att skydda de äldre?

Dagens Samhälle (2021). Chockdyr äldreomsorg följden av coronakommissionen

Dagens Samhälle (2021). Genombrottet: Digitala besök i alla regioner

Dagens samhälle (2021). Äldreomsorg Storbolagens pandemitapp

Dagens samhälle (2021). Dyrast och billigast äldreomsorg – kommun för kommun

eHälsomyndigheten (2021). Digitalt stöd för psykisk hälsa

eHälsomyndigheten (2020). Vision e-hälsa 2025, uppföljning

eHälsomyndigheten (2020). Artificiell intelligens och e-hälsa

Folkhälsomyndigheten (2021). Psykisk ohälsa vanligt bland personer 65 år eller äldre – men det går att förebygga

Folkhälsomyndigheten (2020). Psykisk hälsa och suicidprevention

Forum för Health Policy (2021). Utbildningsdag 2021 – Svenska hälso- och sjukvårdssystemet

Försäkringskassan (2021). Corona och besök i tandvården hela år 2020

Försäkringskassan (2021). Statistik inom tandvårdsområdet.

Läkartidningen (2021). Många regioner planerar att köpa vård för att korta köer

Läkartidningen (2021). Läkare på BUP efterlyser avlastning från primärvården

Läkartidningen (2021). Dansk vård lyfts som gott exempel.

Myndighet för vård och omsorgsanalys (2021). I skuggan av covid-19

Novus (2021). Sjuksköterska i Coronatider 2020 – Uppföljning

Privattandläkarna (2021). Tandvården i siffror

Regeringskansliet (2021). Utredning ska se över kvaliteten på samhällets vård av barn och unga

Sjukhusläkaren (2020). Danmarks sjukvårdssystem värnade den vanliga vården – Sverige misslyckades.

Sjukhusläkaren (2020). Är du svensk så får du vänta, vänta, vänta

Sjukhusläkaren (2021). Den planerade vården är i stort sett normaliserad.

Sjukhusläkaren (2021). Ska vara tillbaka på samma nivå som före pandemin innan årets slut

Sjukhusläkaren (2021). Sveriges operationsberg nu gigantiskt.

Sjukhusläkaren (2021). Här hade Lena Sterneland blivit opererad inom två veckor om hon varit danska.

SKR (2021). Hälso- och sjukvårdsrapporten 2021

SKR (2021). Besöken till BUP fortsätter öka.

SKR (2021). Valfrihetssystem i kommuner, beslutsläge 2021

SNS analys (2021). Vad kan förklara regionala skillnader i svensk hälso- och sjukvård?

SNS analys (2021). Vad kan förklara regionala skillnader i svensk hälso- och sjukvård

Socialstyrelsen (2020). Effekter av covid-19 på besök i tandvården

Socialstyrelsen (2021). Covid-19:s konsekvenser för personer med insatser enligt LSS

Socialstyrelsen (2021). Effekter av covid-19 på anmälningar gällande barn till socialtjänsten

C. Källförteckning (2/2)

Källor – Publicerade studier/rapporter/artiklar

Socialstyrelsen (2021). Statistik om socialtjänstinsatser till äldre och personer med funktionsnedsättning efter regiform, 2020

Socialstyrelsen (2021). Uppföljning av omställningen till en mer god och nära vård 2020

Socialstyrelsen (2021). Uppdämda vårdbehov

Socialstyrelsen (2021). Statistik om legitimerade hälso- och sjukvårdspersonal 2020 samt arbetsmarknadsstatus 2019.

Socialstyrelsen (2021). Samverkan och kontinuitet.

Socialstyrelsen (2021). Bedömning av tillgång och efterfrågan på legitimerad personal i hälso- och sjukvård samt tandvård.

Svenska Dagbladet (2020). Lär av Danmark – korta vårdköerna.

Svenska Dagbladet (2021). Svensk vård behöver en dansk piska.

Sveriges läkarförbund (2019). Inget har hänt- danskar ges vård i tid medan svenskar får fortsätta vänta.

Sveriges Radio (2021). Högt söktryck till sjuksköterska - men svårt att få till fler platser.

SVT (2020). Expertkritiken mot vårdskulden: "Sverige är som 21 olika länder"

Tandläkartidningen (2021). Långa köer till tandvård med narkos

Tandläkartidningen (2021). Sämre munhygien under pandemin

Timbro (2021). Och den ljusnande ålderdom är vår?

UHR (2021). Fler vill bli sjuksköterska

Vårdfokus (2017). Sjuk mun fara för hela kroppen

Vårdförbundet (2021). Vårdförbundet varnar: Var fjärde sjuksköterska överväger säga upp sig

Mats Fagerlund
Branschexpert Vård & Omsorg
Partner och Head of Advisory
+46 8 563 070 71
mats.fagerlund@se.gt.com

Emelie Kagart
Branschexpert Vård & Omsorg
Senior Manager, Advisory
+46 8 524 673 48
emelie.kagart@se.gt.com